

Linda Krastiņa, Vineta Vaivade, Liene Valdmane

Latviešu valoda
3. klase
SKOLOTĀJA GRĀMATA

Metodiskais līdzeklis komplektā ar mācību grāmatu

„Latviešu valoda 3. klasē”

Satura rādītājs

Priekšvārds.....	3. lpp.
1. Latviešu valodas mācību līdzekļu komplekta vispārīgs raksturojums	8. lpp.
2. Latviešu valodas mācību priekšmeta programma.....	16. lpp.
2.1. Latviešu valodas mācību mērķi un uzdevumi.....	16. lpp.
2.2. Sasniedzamie rezultāti valodu mācību jomā, uz kuriem virzīts 3. klasē apgūstamais mācību saturs.....	18. lpp.
2.3. Mācību programma 3. klasei. 1. daļa	23. lpp.
3. Latviešu valodas mācību satura apguves plānojums 3. klasei un metodiskie ieteikumi.....	32. lpp.
4. Latviešu valodas mācību sasniegumu vērtēšanas sistēma.....	58. lpp.
5. Izmantotās un izmantojamās literatūras saraksts.....	60. lpp.

PRIEKŠVārds

Cienījamie pedagogi!

Šā brīža pasaulē mācīšana un mācīšanās piedzīvo nemitīgu transformāciju. Arī latviešu valodas apguvei, balstoties uz zinātniskiem pamatiem un saglabājot visos laikos iegūtās labākās pedagoģiskās atziņas un pedagogu neapšaubāmo, vērā ņemamo pieredzi, tomēr jāklūst citādi – atbilstoši pasaules ģeopolitiskajai īstenībai, mūsdienīgiem pedagoģijas, psiholoģijas un lingvodidaktikas uzstādījumiem. Jaunās mācību pieejas maiņas mērķis ir panākt, lai skolēnos veidotos dziļāka izpratne konkrētajā mācību priekšmetā, lai skolēni spētu skolā apgūtās zināšanas un prasmes pārnest uz iepriekš neparedzētām, bet reālām dzīves situācijām un lai viņi spētu, balstoties uz iepriekš gūtajām zināšanām, prasmēm un pieredzi, analizēt savu mācību darbību un izvirzīt savus personiskos mācību mērķus. Lai tas notiktu, mācību procesa centrā jānokļūst skolēnam, kurš mācās domāt, sadarboties, meklēt atbildes un tādējādi pats konstruēt apgūstamā satura jēgu. Skolēna personībā tādējādi arvien būtiskāku lomu ieņem motivācija un sevis disciplinēšana mērķu sasniegšanā. Lai zinātu, prastu un paustu savu attieksmi, īpaši nozīmīgi ir vārdi: ES GRIBU, PROTU, VARU. Tikai šo personības šķautņu kopums veido lietpratīgu valodas, šajā gadījumā – latviešu valodas, lietotāju, kurš apzinās, ka valoda ir pasaules izziņas līdzeklis, valoda ir sevis, savas personības apliecināšanas līdzeklis, valoda ir mācīšanās instruments, valoda ir darbības un sadarbības instruments.

Pasaule kustas: cilvēki brīvprātīgi vai piespiedu kārtā pārvietojas no vienas vietas uz otru, integrējas citā vidē, citā valodā, citā mācīšanas un mācīšanās procesā. Īpaši bērni, pusaudži un jaunieši. Līdz ar šiem procesiem neskaidri vai dažādi interpretējami ir daudzi jēdzieni, piemēram, dzimtā valoda, mātes valoda, otrā valoda, svešvaloda u. tml. Lai kāda arī nebūtu skolēna etniskā vai valodiskā piederība, viņam Latvijā ir jāapgūst valsts valoda – latviešu valoda – visās tās lietojamības sfērās: ikdienā, darbā, mācībās u. tml.

Daudzveidīgā etniskā un lingvistiskā vide liek mums arvien vairāk domāt par individuālu valodas apguves mērķu izvirzīšanu, valodas apguves procesa plānošanu un īstenošanu, piedāvājot daudzveidīgu mācību vidi gan formālās, gan neformālās valodas apguves situācijās un metodes dažādām mērķa grupām – bērniem, jauniešiem, pieaugušajiem, ārvalstniekiem un remigrantiem.

Tāpēc īpaši nozīmīga ir pedagoga izpratne, ka kopīgo mērķi (sasniezamo rezultātu pamatizglītības standartā) mēs varam sasniegt pa dažādiem pieejas, metožu un metodisko paņēmieni, kā arī skolēnu pieredzē, prasmēs un spējās balstītiem ceļiem.

Latviešu valodas aģentūras (LVA) pētījums „Attieksme pret latviešu valodu un tās mācību procesu” tapis 2017.–2020. gadā. Tā mērķis – izzināt skolotāju un skolēnu attieksmi pret latviešu valodas mācību procesu: kā tas norit, un kā tam vajadzētu noritēt. Galvenie secinājumi:

1. Atrast veidu, kā saglabāt skolēnu motivāciju.

Skolēni sāk mācīties latviešu valodu ar augstu motivāciju, taču mācību procesā motivācija samazinās. „Tātad mūsu uzdevums ir atrast veidu, kā saglabāt sākotnējo skolēnu motivāciju,” secina pētnieki.

2. Izpratne par nozīmīgumu nākotnē.

Proti, skolēni bieži vien nesaskata saikni starp mācību saturu un to, kas viņiem būs vajadzīgs nākotnē. Skolēnu attieksmi atspoguļo arī viņu ģimenē, draugu lokā un pārstāvētajā sociālajā grupā valdošās idejas. „Ir grūti iedomāties, kā skolēns var nopietni fokusēties uz latviešu valodas apgūšanu, ja viņa ģimenē latviešu valoda tiek uzlūkota kā sekundārs mācību priekšmets,” teikts pētījumā, atzīstot, ka šāda attieksme pret latviešu valodu konstatējama arī skolās.

3. Nemācīt klišeji, tikai ar frāzēm par valodas nozīmīgumu.

Valodu izglītības politikas veidotājiem rekomendēts uzsvērt ne tikai latviešu valodas simbolisko vērtību, bet plašāk runāt arī par latviešu valodas lietojuma vērtību, sniegt lielāku atbalstu latviešu valodas kā svešvalodas apgūvējiem, komunikācijā ar šiem cilvēkiem uzsvērt daudzvalodības priekšrocības.

4. Mācību procesā pati nozīmīgākā loma ir pedagogam: viņa zināšanām mācību priekšmetā, viņa spējai izskaidrot valodas likumības, viņa attieksmei pret skolēnu, viņa vēlēšanās mācīties pašam.

2021.–2024. gadā LVA veic pētījumu „Lietpratība latviešu valodas apgūvē”. Šā pētījuma mērķis ir izzināt faktorus, kas veicina vidusskolēnu lietpratības veidošanos un pilnveidi latviešu valodā. Stundu vērojumos, intervijās ar skolēniem un pedagogiem, tāpat kā iepriekšējā pētījumā, atklājās pedagoga īpašā loma mācību procesā. Tāpēc tieši pedagogam, balstoties uz savām zināšanām, prasmēm, pieredzi un skolēnu vajadzībām un spējām, jāpieņem lēmumi mācību procesā un tie jāīsteno. Mācību grāmatas un citi resursi ir tikai izejmateriāls mācību procesam.

Jaunajā koncepcijā (LVA – vairs ne tik jaunā) ir aktualizēta doma par to, ka latviešu valoda ir darbības un sadarbības līdzeklis. Valoda pilnveidojas tikai nepārtrauktā tās lietošanas procesā. Sazināties nevar iemācīties, runājot par saziņu. To var iemācīties praktiskā darbībā. Interpretēt tekstu un pašam radīt to var tikai lasot un rakstot. Valodas likumības var izprast un lietot tikai vingrināšanās procesā, pieļaujot kļūdas un labojot tās.

Latviešu valodas apguves procesā nozīmīgas ir sarunas par valodas mācīšanos – metalingvistiskas sarunas. Šajās sarunās nostiprinās izpratne par mācīšanās jēgu, tās palīdz pedagogam saprast, cik apzināti skolēns mācās. Apzināta mācīšanās ir ceļš uz pašvadītu mācīšanos: uz spēju pašam izvīzīt mērķi, plānot tā sasniegšanas veidus, analizēt savu mācību darbību.

Latviešu valodas apguves procesā skolēnam nav jāzina un mēs, pedagogi, nevaram prasīt nekļūdīgu uzdevumu izpildi un tūlītēju rezultātu. Uzdevumu un vingrinājumu procesā skolēns pamazām nonāk līdz *lielajai patiesībai*. Tāpēc mācību grāmatā un darba burtnīcā ir domāts par to, lai skolēns varētu izmantot dažādus atbalsta materiālus – norādes uz iepriekš apgūto, atgādnēs, vārdnīcas. Īpaši nozīmīgas ir atgādnēs „Kā strādāt?”, kuras ne tikai palīdz veikt konkrēto uzdevumu, bet arī parāda, kā plānot mācību procesu, kas ir svarīgs, lai veiktu to kvalitatīvi.

Būtisks jautājums ir tekstu izvēle, kurus skolēni lasa un interpretē: atbild uz jautājumiem, paši veido jautājumus, meklē teksta sastāvdaļas, pamatojumu literāro varoņu rīcībai, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus... Savukārt lietišķajos tekstos skolēni meklē un atrod teksta mērķi, saziņas uzdevumu, apzinās, ka lietišķo tekstu galvenais uzdevums ir nepārprotami, precīzi informēt par kaut ko. Skolēniem tiek piedāvāti diezgan daudz viņu vienaudžu tekstu un izteikumu, lai vieglāk būtu identificēties ar tekstu un tā veidotājiem. Pats nozīmīgākais sākumskolā veidot ieinteresētu un prasmīgu lasītāju, tāpēc ļoti jādomā par tekstu grūtības pakāpi. Tas nenozīmē, ka tekstiem nav jābūt sarežģītiem, tiem ir jābūt daudzveidīgiem gan satura, gan valodas ziņā, bet tad teksts ir kā cietais rieksts, kas jāatver. Tāpēc, strādājot ar paaugstinātas grūtības tekstiem, jāparedz daudz ilgāks un daudzveidīgāks darbs ar tiem.

Lai veicinātu sekmīgu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu visās Latvijas izglītības iestādēs, 2022. gada 29. septembra grozījumi Izglītības likumā (<https://likumi.lv/ta/id/336247-grozijumi-izglitibas-likuma>) vispārējās izglītības pirmsskolas un pamatizglītības pakāpē paredz īstenot secīgu pāreju uz mācībām valsts valodā.

No 2023. gada 1. septembra mācības valsts valodā notiks 1., 4., 7. klasē. Tas nozīmē vairākas izmaiņas latviešu valodas kā mācību priekšmeta satura izvēlē un tā metodiskajā nodrošinājumā, strādājot ar skolēniem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda.

Iepriekš minētie grozījumi paredz arī to, ka skolēniem ir tiesības saņemt individualizētu un personalizētu atbalstu valsts valodas prasmes apguvei, ja tas būs nepieciešams.

„Latviešu valoda 3. klasē. Skolotāja grāmata” ir metodisks līdzeklis latviešu valodas mācību līdzekļu komplektam „Latviešu valoda 3. klasei”.

Metodiskā izdevuma **pirmajā daļā** autore pamato mācību līdzekļu komplekta „Latviešu valoda 3. klasei” pedagoģiskās pieejas izvēli un raksturo mācību satura izvēli un tā apguvei paredzēto metodiku.

Otrajā daļā autore piedāvā latviešu valodas apguves programmu 3. klasei. Veidojot programmu, autore ir rēķinājušās ar etniski un lingvistiski heterogēnu mācību vidi. Programmā norādīts latviešu valodas mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi, norādīts latviešu valodas mācību priekšmeta saturs un sasniedzamais rezultāts atbilstoši latviešu valodas pamatizglītības standartam (<http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/info.shtml>). Izveidotās programmas sniedz skolotājam iespēju apzināties, kuras standarta prasības tiek sasniegtas konkrētā mācību satura apguves procesā, tādējādi padarot mācības jēgpilnas un mērķtiecīgas. Gan piedāvātajā latviešu valodas apguves saturā, gan plānotajā sasniedzamajā rezultātā īstenots komplekss (kompleksā pieeja), proti, mācību saturs un sasniedzamais rezultāts ietver visus četrus valoddarbības veidus – klausīšanos, runāšanu, lasīšanu un rakstīšanu, kā arī caurviju prasmes. Izveidotajā latviešu valodas apguves programmā mācību saturs sniedz arī iespēju apgūt un pilnveidot valodas komunikatīvās funkcijas – nosaukšanas, kontaktveidošanas, informācijas apmaiņas, attieksmju un emociju izteikšanas, instruēšanas, iztēles funkciju u. c., valodas gramatikas pamatjautājumu apguvi, tekstveides prasmes apguvi.

Trešajā daļā autore piedāvā metodiskos komentārus mācību satura īstenošanai 3. klasē, kā arī metodiskas norādes mācību stundu plānošanai un izmantojamo papildresursu avotus.

Ceturtajā daļā dota ievirze atgriezeniskās saites un vērtēšanas nodrošināšanai latviešu valodas mācību procesā.

Nobeigumā ir izmantotās literatūras saraksts.

Metodiskajam līdzeklim ir ieteikuma raksturs, jo autores apzinās, ka skolotājs vislabāk zina, kā piedāvātais mācību saturs ir apgūstams konkrētā pedagoģiskā situācijā. Metodiskais līdzeklis „Latviešu valoda 3. klasē. Skolotāja grāmata” veidots tikai tāpēc, lai atbalstītu skolotāju, īpaši jauno skolotāju bez darba pieredzes vai ar ļoti mazu pieredzi, kā arī dalītos pieredzē jau ar pieredzējušiem skolotājiem un pilnveidotu viņu profesionālo darbību, strādājot etniski un lingvistiski heterogēnā vidē. Tāpēc arī dotas norādes, ka skolotājs var variēt stundu skaitu un izmantot noteiktu skaitu stundu pēc saviem ieskatiem.

*Cerībā uz sadarbību un vēlot gūt prieku kopīgā mācību darbībā ar skolēniem,
mācību līdzekļu komplekta autores*

1. LATVIEŠU VALODAS MĀCĪBU LĪDZEKĻU KOMPLEKTA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Pamatizglītības satura īstenošanas mērķis ir vispusīgi attīstīts un lietpratīgs skolēns, kurš ir ieinteresēts savā intelektuālajā, sociāli emocionālajā un fiziskajā attīstībā, dzīvo veselīgi un droši, mācās ar prieku un interesi, sociāli atbildīgi līdzdarbojas sabiedrības norisēs un uzņemas iniciatīvu, ir Latvijas patriots (Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un izglītības programmām 2018).

Apgūstot latviešu valodu, svarīgi ir sasniegt tādu līmeni, lai skolēns var adekvāti lietot latviešu valodu noteiktā kontekstā (izglītības, darba, personiskajā vai sabiedriski politiskajā).

Lietpratība jeb kompetence ir kompleksa – tā ietver zināšanas, izpratni, prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās. Latviešu valodas mācību procesā, līdzīgi kā citos mācību priekšmetos, ir būtiski ikvienam skolotājam neatkarīgi no profesionālās pieredzes plānot un vadīt skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, kā arī sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu; veidot fiziski un emocionāli drošu mācību vidi; regulāri sadarboties ar kolēģiem, kopīgi plānojot mācību satura īstenošanu un sekojot katra skolēna attīstības dinamikai, un veikt nepieciešamos uzlabojumus mācību procesā, ņemot vērā katra skolēna individuālās mācīšanās un attīstības vajadzības (Mācīšanās lietpratībai 2018).

Valodu jomas mācību priekšmetos skolēns apgūst visas valoddarbības prasmes (klausītiesprasmī, runātpasmī, lasītpasmī, rakstītpasmī), veido izpratni par valodas lomu saziņā, apgūst valodas struktūru, izpratni par tekstu un tekstveidi. Atbilstoši šiem mērķiem veidoti skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti latviešu valodas apguves procesā. Mācību saturā ietvertas lielās idejas šādās trīs satura vienībās: 1) saziņa kontekstā; 2) teksts un tekstveide; 3) valodas struktūra. Šāda valodas apguves plānošana atspoguļo mūsdienu valodniecības nozarē pastāvošo izpratni par jēdzienu *valoda*. Tā ir gan sistēma, ko raksturo tās iekšējā struktūra, gan tās daudzveidīgais lietojums (valoda kā darbība).

Mācību līdzekļu komplekts 3. klasē ir **komunikatīvi un funkcionāli orientēts** un tajā tiek īstenoti šādi pamatprincipi:

- uz darbību orientēta pieeja,

- valoddarbības prasmju apguve vienotībā,
- dažādu kompetenču (kompetences veidu) attīstīšana,
- komunikatīvās gramatikas apguve,
- autentiska un mērķtiecīga saziņa,
- runas situācijas un runas likumību izpratne,
- daudzveidīgu saziņas veidu izmantošana,
- valodas jaunatklāsmē un jaunrade,
- aktīva sadarbība, risinot noteiktus saziņas uzdevumus (Šalme 2011; Martena, Laiveniece, Šalme 2021).

Latviešu valodas mācību saturs balstās arī vairākos vispārdidaktiskos un lingvodidaktiskos nosacījumos:

- mērķi, uzdevumi un sasniedzamais rezultāts vērsts uz valodas, komunikatīvās, sociokultūras un mācību kompetenču pilnveidi to savstarpējā mijiedarbībā,
- saturā īstenota tematiskā pieeja, kas nodrošina iespēju izmantot latviešu valodu kā domāšanas, saziņas un pasaules izziņas līdzekli daudzveidīgās saziņas un mācību situācijās,
- valodas likumības pakārtotas saziņas prasmju apguvei,
- paredzamais rezultāts aptver visus četrus valoddarbības veidus – klausīšanos, runāšanu, lasīšanu un rakstīšanu,
- nodrošināta starppriekšmetu saikne ar dzimto valodu, dabaszinībām, vizuālo mākslu, rokdarbiem, sociālajām zinībām,
- ir iespējas patstāvīgai un radošai skolēnu darbībai (Anspoka, Tūbele 2015).

Lai veicinātu iepriekšminēto prasmju pilnveidi, mācību līdzekļu komplektā mācību satura sakārtojuma pamatā ir **tematiskā pieeja**. Izvēlēti tādi temati, kas, pēc autoru domām, sekmē domu apmaiņu un vēlēšanos paust viedokli un emocijas. Ar tematu saistītās saziņas situācijas balstās ne tikai skolēnu iepriekšējā pieredzē un valodas zināšanās, bet prasa no skolēna arī radošu attieksmi pret valodu, paplašina esošo pieredzi par apkārtējo pasauli un pilnveido valodas prasmes, sekmējot arī daudzveidīgu valodas mācīšanās paņēmienu izmantošanu. Piedāvāto tematu ietvaros skolēns apgūst atbilstošu leksiku un gramatikas likumsakarības, lai spētu tās izmantot teikumos un tekstā.

Latviešu valodas mācību satura **lingvistiskā un didaktiskā vienība ir teksts**. Teksts ir līdzeklis, kurā tiek uzkrāta un tālāk nodota informācija, idejas, pieredze vai viedokļi. Mācību līdzekļos tiek piedāvāti dažāda žanra un stila teksti. Dažādu tekstu lasīšana un satura analīze ir skolēna domāšanas, zināšanu un pasaules izpratnes pamats. Mūsdienās par tekstiem nav uzskatāmi tikai tradicionālie iespiestie teksti, tie ir arī elektroniskajā vidē sastopamie teksti, turklāt gan rakstveidā, gan arī mutvārdos. Teksti var būt atšķirīgi arī struktūras jeb formāta ziņā. Tie var būt izteikti ar vārdiem teikumos un rindkopās (nepārtraukti teksti), piemēram, stāsts, paziņojums, vēstule, raksts u. c. Šādi teksti mijas ar grafikiem, tabulām, diagrammām, kartēm u. tml. (jaukta formāta teksti). Mācību līdzeklī piedāvāti arī multimodālie teksti, kuros izmantoti gan verbālie, gan vizuālie līdzekļi. Tas palīdzēs skolēnam apzināties mutvārdu, rakstveida, multimodālo un digitālo tekstu specifiku, lielu nozīmi pievēršot arī informācijas pasniegšanas veidam sociālajos medijos. Mācību saturā paredzēts attīstīt citām mācību jomām nozīmīgus tekstpratības aspektus – prasmi iespējami precīzi saprast teksta galveno domu, nolūku, emocionālo noskaņu un uztvert valodas līdzekļu lietojumu (Martena, Laiveniece, Šalme 2021).

Mācību līdzekļu komplektā izvēlētie teksti ir:

- aktīvas domu apmaiņas ierosinātāji,
- gramatisko likumību *ilustrācijas*,
- informatīvs materiāls, kuru apkopo, strukturē, izceļ galveno u. tml.,
- literāri teksti, kurus skolēns mācās interpretēt: atrast galvenos varoņus, noteikt norises laiku un vietu, uztvert galveno domu, raksturot savas izjūtas u. tml.,
- folkloras teksti, kuri galvenokārt attīsta sociokultūras kompetenci un ļauj iepazīt latviešu tautas kultūras vērtības.

Tā kā tekstu izmantošanas funkcijas ir ļoti daudzveidīgas, atšķiras arī tekstu grūtības pakāpe, izmantotā leksika un gramatiskās konstrukcijas. Skolēnam nedrīkst rasties sajūta, ka tikai rakstnieki un dzejnieki spēj rakstīt un veidot tekstu, tāpēc līdzās literāriem tekstiem skolēniem ir nepieciešami teksti, ar kuriem skolēns varētu identificēties, tādējādi sekmējot uzdrīkstēšanos un motivāciju radīt savu tekstu.

Piedāvātie uzdevumi ir tādi, kas skolēnu pakāpeniski māca izprast, ka teksta radīšana ir jēgpilns process, kura laikā autors izmanto savu un citu pieredzi, rada jaunu

informāciju, plāno, veido, pilnveido un prezentē tekstu (Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un izglītības programmām 2018).

Līdz ar to mācību līdzekļos ir tekstveides uzdevumi, kuros paredzēts, ka skolēni izmanto teksta virsrakstu un galvenos vārdus, nosaka teksta tematu un galveno domu, salīdzina ar citu viedokli un secina par kopīgo un atšķirīgo; stāsta par dzirdēta vai lasīta teksta notikumiem, īsi raksturo personas, sasaistot stāstījumu ar personīgo pieredzi; pirms teksta veidošanas izplāno tā saturu, strukturē domas un idejas, arī vienkāršos grafiskos attēlos u. c. Skolēni raksta ne tikai savas pasakas un stāstus, bet mācās pēc parauga rakstīt arī ielūgumu un apsveikumu, tajā skaitā arī digitālajā formā. Jau 1. klasē skolēni pakāpeniski tiek radināti labot un pilnveidot savu tekstu, to lasīt un atbildēt uz klausītāju jautājumiem.

No lingvodidaktiskā viedokļa mācību satura apguves **pamatā ir komunikatīvā pieeja**. Balstoties uz komunikatīvās pieejas idejām un apzinoties, ka valoda ir saziņas līdzeklis, liela uzmanība mācību līdzekļu komplektā ir pievērsta klausīšanās un runāšanas prasmei. Paredzēts, ka mācību stundā pirmām kārtām jāveido aktīva saziņas gaisotne un jārada komunikācijai labvēlīgi apstākļi, kas rosinātu vajadzību un vēlēšanos iesaistīties runas procesā (Lazdiņa, Šalme 2008). Saziņas situācijas balstītas reālajā bērna ikdienā, daudzveidīgas un interesantas, motivējošas runāt latviski. Respektēta latviešu valodas standartā formulētā atziņa, ka katrai saziņas situācijai ir konteksts, kas nosaka teksta saturu, formu un ietekmē noteiktu valodas līdzekļu izvēli (Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un izglītības programmām 2018).

Valodas apguves procesā, protams, ir jāattīsta visi valoddarbības veidi, bet vislielākā uzmanība sākumskolā jāpievērš tieši klausīties prasmes un mutvārdu runas apguvei. Sevišķi svarīgi tas ir skolēniem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda. Paredzēts, ka tiek attīstīta prasme uztvert dzirdēto kopumā, izteikt savas domas un pamatot tās, sniegt un iegūt informāciju, pārliecināt, lūgt, aicināt, sadarboties, instruēt, paust emocijas, jūtas u. tml.

Mācību līdzekļos īpaša uzmanība pievērsta arī lasītprasmes apguvei. Autores ir rēķinājušās, ka pēc pirmsskolas izglītības programmas apguves skolēnu lasītprasmes līmenis ir atšķirīgs, tāpēc mācību līdzeklī liela uzmanība ir pievērsta lasītprasmei. Skolēni strādā pamatā ar adaptētiem daiļdarbu tekstiem, populārzinātniskiem tekstiem, lietišķā stila tekstiem.

Attīstot visus valoddarbības veidus, mācību līdzekļu komplektā sākumskolā tiek sekmēta arī **gramatikas apguve** atbilstoši komunikatīvās pieejas izpratnei par valodas likumību mācīšanos. Komunikatīvā pieeja paredz, ka skolēniem pašiem jāatklāj valodas sistēma, jāpamana noteiktas formas un sistēmas, bet skolotājs šajā procesā sekmē tādu saziņas situāciju veidošanos un tādu tekstu izvēli, kas sekmētu valodas sistēmas apguvi (Anspoka, Tūbele 2015). Tā kā ar 2023./24. mācību gadu latviešu valodu pēc vienota pamatizglītības standarta apgūs arī skolēni, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, tad līdz 5. klasei, pēc autoru domām, skolēnam nepieciešams apgūt *iekšējo* gramatiku, kas veidojas aktīvas saziņas apstākļos. Tāpēc mācību līdzekļu komplektā ir doti gan konkrēti valodas modeļi noteiktu valodas uzdevumu veikšanai un konkrētu komunikatīvo funkciju izteikšanai (tiešā pieeja), gan gramatiskās sistēmas paradigmas (likumības), kuras palīdz apzināt un apgūt latviešu valodu kā zīmju sistēmu. 3. klasē skolēns arī sāk apgūt gramatiku sistēmā, iepazīstoties ar vārdšķirām, teikuma uzbūvi, teikuma locekļiem.

Lai skolēns varētu veikt mācību uzdevumus, viņam tiek piedāvāti daudzveidīgi valodas modeļi konkrētā uzdevuma izpildei, vārdnīca un valodas likumības, galvenokārt – locīšanas paradigmas.

Valodas likumības, locīšanas paradigmas, ir nepieciešamas, lai:

- pievērstu uzmanību pareizu izteikumu, frāžu, teikumu veidošanai,
- skolēni varētu veikt praktiskos uzdevumus,
- rosinātu skolēnus patstāvīgi mācīties,
- skolēniem veidotos izpratne par latviešu valodas sistēmu.

2. un 3. klasē, īpaši 3. klasē, skolēni sāk apgūt sistemātisku latviešu valodas gramatiku, apgūstot zināšanas par noteiktām vārdšķirām un veidojot izpratni par teikumu un teikuma locekļiem.

Apzinoties, ka dažkārt skolēnam būs grūti veikt kādu uzdevumu, jo izpratne par valodas sistēmu vēl nav izveidojusies un vārdu krājums vēl nav pietiekams, mācību līdzekļu komplekta autores uzskata, ka liela **nozīme ir skolotāja un skolēna sadarbībai** mācību procesā, kā arī sadarbīgas vides veidošanai starp skolēniem. Mācību grāmatā ir norādes, kurus uzdevumus vēlams veikt pāri vai grupā.

Autores rēķinās, ka valodu apguve turpinās arī citu mācību priekšmetu stundās kā tekstpratība (ietver dažādus lasīšanas veidus, vārdu, jēdzienu un teksta padziļinātu

izpratni), jomas terminu apgūšana, populārzinātnisku tekstu lasīšana, domu izklāsts par konkrētu jautājumu u. c.

Organizējot nodarbības, skolotājam ļoti noderīgi ir nepārtraukti komentēt visu, kas notiek apkārt jeb *runāt, kamēr tiek darīts*. Šajā procesā skolotājs izskaidro savas un citu cilvēku darbības brīdī, kad tās norisinās. Šādam valodas lietojumam ir ļoti liela priekšrocība: tas ir tieši saistīts ar klātesošajiem priekšmetiem un darbībām, kas norisinās tieši šajā mirklī. Šāds mācīšanās veids paplašina gan skolēna leksiku, gan iemāca valodas sintaktisko struktūru, gan sekmē klausīšanās prasmes pilnveidi.

Izstrādājot mācību līdzekļu saturu, ņemts vērā, ka latviešu valoda tiek izmantota saziņā arī ārpus skolas. Vārdu krājuma papildināšana notiek, aktīvi klausoties, pašam cenšoties atrast valodas līdzekļus saziņai, netiešā veidā apgūstot pieredzi darināt jaunus vārdus latviešu valodā, izmantot sinonīmus un antonīmus, kā arī lasīt un noskaidrot nesaprotamo vārdu nozīmi pēc konteksta vai izmantojot vārdnīcu.

Mācību uzdevumi formulēti tā, lai tie rosina skolēnu runāt, rada vajadzību kaut ko izteikt, uzzināt, precizēt, pārliecināt, noraidīt un īstenot citas valodas funkcijas.

Ņemot vērā, ka skolēniem ir ļoti atšķirīgs valodas un prasmes līmenis un daudzi no viņiem ārpus skolas lieto citu valodu, latviešu valodas mācību saturā speciāli iekļauti tādi uzdevumu nosacījumi, kuri prasa mutvārdos un rakstos lietot noteiktas gramatiskās formas, piemēram, lietvārdus datīvā vai lokatīvā, darbības vārdus lietot noteiktās personās u. tml. Ir arī tādi uzdevumi, kas saistās ar uzmanīgu vērošanu, piemēram, salīdzināt divus attēlus, priekšmetus u. c. un atrast atšķirības; ievērot, kas jocīgs/interesants notiek, kā tas varētu beigties u. c. Tā skolēni ir spiesti netiešā veidā atrast vārdiem sinonīmus vai antonīmus, lietot īpašības vārdus dažādās pakāpēs u. c. Uzmanība pievērsta arī skaņu pareizai izrunai vārdos. Šāda rakstura uzdevumi nepārtraukti atkārtojas, lai skolēniem veidotos noturīgas prasmes. Ir nodrošināts līdzsvars starp statiska rakstura darbu un darbu brīvākos apstākļos, starp reproduktīva rakstura uzdevumiem, darbu pēc parauga un radošiem uzdevumiem.

Paralēli valoddarbības veidiem skolēni apgūst arī caurviju prasmes. Tam paredzēti tādi uzdevumi, kas veicami pāros vai grupā (sadarbības prasme), strādāt ar digitālajiem resursiem (digitālā prasme), veikt dažādus radošos uzdevumus (kritiskās domāšanas prasme, jaunrades un uzņēmējspējas prasme), iesaistīties sarunās par dažādām saziņas situācijām (problēmrisināšanas prasme) u. c.

Caurviju prasmes skolēniem ir svarīgas, lai jebkurā situācijā prastu kritiski vērtēt un izmantot informāciju, iedziļināties tajā, ļaut vaļu iztēlei, sadarboties un ieklausīties citos (Noteikumi par pamatizglītības standartiem un izglītības programmu paraugiem 2018).

Valodas apguvi, motivāciju un interesi patstāvīgi mācīties sekmē arī **mācību grāmatu struktūra**. Mācību satura apguves process ir saistīts ar trim skolēniem un viņu klasesbiedriem par piedzīvoto un apgūto iepriekšējos gados.

Mācību saturs ir sadalīts tematos un apakštematos. Temati 1.–3. klasē ir savā starpā saistīti, tā nodrošinot pēctecību un veseluma pieeju pasaules izziņā.

Mācību procesā temata, stundas un atsevišķa mācību uzdevuma aspektā ir ierosināšanas posms, apjēgšana un refleksija – atgriezeniskā saite un mācību sasniegumu vērtēšana. Katram tematam ir *atšķirības zīme* – sava krāsa un zīmējums. Tos skolotājs var izmantot kā ievadījumu tematā, intereses radīšanai un runas darbības aktualizēšanai. Katra temata apguvei ir paredzēts noteikts stundu skaits. Katram tematam tas ir atšķirīgs, jo atšķiras tematā iekļautais valodas saturs. Skolotājs, protams, var mainīt tematam vai apakštematam paredzēto stundu skaitu.

Lai veicinātu skolēnu pašvērtējuma un vērtējuma prasmju veidošanos, mācību uzdevumos ir iespējams paša padarīto salīdzināt ar klasesbiedru paveikto, mācīties un vērtēt rezultātu pēc iepriekš zināmiem kritērijiem, vērtēt savu un citu skolēnu darbu. Katra temata nobeigumā ir lappuse *Ko es zinu? Ko es protu?*, un skolēns var pārliecināties par to, ko viņš ir apguvis un kas vēl jā mācās. **Skolēna pašvērtējums ir iekļauts arī darba burtnīcā, un konkrētās darba lapas tiks iekļautas ar Skolotāja grāmatā.**

Izmantojot piedāvāto mācību līdzekļu komplektu, iespējams nodrošināt individualizācijas un socializācijas principus. Mācību satura apguvei paredzētie uzdevumi ļauj individualizēt mācību procesu, piedāvājot:

- atšķirīgus resursus uzdevumu veikšanai,
- uzdevumu diferencētu apjomu,
- dažādu un skolēnu vajadzībām atbilstošu skolotāja atbalstu,
- dažādus un skolēnu vajadzībām atbilstošus metodiskos paņēmienus.

Arī Skolotāja grāmatā ir rekomendācijas mācību procesa individualizācijai.

Mācību līdzekļu komplekts „Latviešu valoda 3. klasei” ir domāts gan skolām ar latviešu mācību valodu, gan skolām, kas 2023./2024. gadā pāriet uz mācībām latviski. Ņemot vērā, ka daļa skolēnu ir bilingvi, turklāt dažāda līmeņa bilingvi (no harmoniska

bilingva līdz secīgam), kā arī ar dažāda rakstura valodas traucējumiem, paredzēts, ka skolēniem ir jāprot regulāri strādāt ar vārdnīcām, jāmacās sadarboties, lai noskaidrotu neskaidro jautājumu. Pirmajās nedēļās skolotājs var arī kombinēt dzimto valodu un otro valodu, tikai to darot ļoti uzmanīgi, lai skolēns nepierod pie tā kā normas. Tas tiek pieļauts tikai tāpēc, ja redzam, ka konkrētā brīdī svarīgi palīdzēt skolēnam vieglāk izteikt domu. Galvenais ir skolēnu pieradināt pie latviešu valodas lietojuma pakāpeniski, nekādā veidā neradot stresa situācijas un ar to saistīto nevēlēšanos runāt vai rakstīt, nepieļaut tā saucamo klusēšanu, psiholoģisko diskomfortu.

Arī skolotāja runai ir jābūt skolēnam uztveramā valodā, pievēršot uzmanību tikai tādiem jautājumiem, kas skolēnu šai vecumā interesē, par ko viņš ir gatavs iesaistīties saziņā.

Lai piesaistītu skolēnu uzmanību un interesi klausīties un iesaistīties saziņā, sarunas ieteicams papildināt ar konkrētiem priekšmetiem, attēlu demonstrējumiem, mīmiku, žestiem, intonācijām, kustībām u. c. neverbālajiem izteiksmes līdzekļiem. Svarīgi panākt, lai skolēna izziņas darbības ir tādas, kas neizraisa lieku emocionālu šoku, uztraukumu, tieši otrādi – izziņas darbībām jābūt tādām, lai skolēns jūtas droši un nepiespiesti lieto valodu, piemēram, rotaļā vai spēlē (Anspoka, Siliņa-Jasjukeviča 2006). Tādējādi regulāri mācību grāmatā un darba lapās ir daudz rotaļīgu uzdevumu, speciāli sagatavotu spēļu ar konkrētiem noteikumiem. Tās tiek izmantotas arī skolēnu zināšanu un prasmju sistematizēšanai nodaļās *Ko es zinu? Ko es protu?*

Valodas un runas apguvi nevar atdalīt no skolēna kā personības attīstības veselumā, tāpēc piedāvātie uzdevumi ir cieši saistīti ar pārējām mācību satura jomām. Tā tiek nodrošināta starppriekšmetu saikne un veicināta tāda svarīga dzīvesdarbības prasme kā zināšanu un prasmju pārnese prasme. Apgūstot tematu, skolēnam rodas vajadzība izmantot dažādās mācību jomās apgūtās prasmes. Šāda mācīšanās ir saistīta arī ar skolēna kritiskās domāšanas aktivizēšanu, paaugstinātu iesaistīšanos mācību procesā, kā arī starpdisciplināritāti, kad, apgūstot vienas jomas zināšanas, skolēns var izmantot arī to pieredzi, kas iegūta citā (Four-Dimensional Education: The Competencies Learners. Needed to Succeed 2015).

Skolotāja grāmatā ir doti metodiskie komentāri, kad un kādās situācijās uzdevums būtu vispiemērotākais, kam pievērst uzmanību darba organizācijas laikā, kā darbu individualizēt un diferencēt atbilstoši skolēna individuālajām vajadzībām, interesēm, aktuāliem notikumiem vai dabas norisēm, kā nodrošināt jēgpilnu valodas un

satura integrēto pieeju. Neapšaubāmi, piedāvājums ir paredzēts kritiskai izvērtēšanai un izmantošanai tikai un vienīgi atbilstošā situācijā.

2. LATVIEŠU VALODAS MĀCĪBU PRIEKŠMETA PROGRAMMA 3. KLASĒ

2.1. Latviešu valodas mācību priekšmeta mērķi un uzdevumi

Latviešu valodas mācību priekšmeta programma 1.–3. klasei izstrādāta saskaņā ar Latvijas Republikas Izglītības likumu, 2018. gada 27. novembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 747 *Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības izglītības programmu paraugiem*, tajos noteiktajiem sasniedzamajiem rezultātiem valodu mācību jomā, beidzot 3. klasi, u. c. normatīvajiem aktiem.

Mācību programma veidota, respektējot pamatizglītības standartā norādīto valodu jomā, proti, mācību saturam jābūt tādām, lai skolēns ir ieinteresēts valodas apgūvē, izprot latviešu valodas lomu nacionālās identitātes veidošanā un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, izprot latviešu valodas kā valsts valodas lomu integrācijā, skolēns lieto valodas kā domāšanas, izziņas, saziņas un radošās izpausmes līdzekli, skaidri, saprotami, literāri pareizi un atbilstoši saziņas situācijai pauž savas domas, jūtas un uzskatus mutvārdos un rakstu formā, uztver, saprot, analizē un interpretē informāciju, jēdzienus, faktus un idejas dažādu formātu un žanru tekstos, izmanto lasītprasmi sevīs emocionālai un intelektuālai bagātināšanai (Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības izglītības programmu paraugiem 2018).

Mācību priekšmeta programmas metodoloģisko pamatu veido dzimtās un otrās valodas apguves teorijas un metodika Latvijā (Anspoka, Lanka, Papule u. c. 2000; Maslo 2003; Druviete, Gavriļina 2003; Šalme 2006, 2011; Lazdiņa, Šalme 2007; Lazdiņa 2007; Gauša, Kuduma, Laiveniece, Lauze, Vulāne 2011; Martena, Šalme, Laiveniece 2022), psiholoģijas teorijas par jaunākās skolas vecuma bērnu fizioloģisko, psiholoģisko un sociālo attīstību un mācīšanās pieredzes veidošanos (Svence 1999; Абрамова 2002; Краиг 2000; Lieģeniece 1995).

Mācību priekšmeta programma sākumskolā veidota, balstoties uz iespēju veidot starppriekšmetu saikni ar dabaszinībām, sociālajām zinībām, dizainu un tehnoloģijām un vizuālo mākslu.

Latviešu valodas mācību priekšmeta programma 3. klasē paredzēta **210 mācību stundām**.

Mācību priekšmeta mērķis. Palīdzēt skolēniem apgūt latviešu valodas pamatprasmes tādā līmenī, lai viņi ir spējīgi tās izmantot saziņā, dažādu mācību priekšmetu satura apgūvē un sevis pilnveidošanā, lietojot valodu atbilstoši valodas kultūras normām.

Mācību priekšmeta uzdevumi:

- attīstīt un pilnveidot visas valoddarbības prasmes – klausīšanos, lasīšanu, runāšanu, rakstīšanu,
- ar valodas starpniecību veidot izpratni un attīstīt interesi par latviešu literatūru, folkloru un kultūru citu tautu kultūru kontekstā, lai veicinātu saziņu un sadarbību Latvijas kultūrvidē,
- attīstīt un padziļināt latviešu valodas saziņas prasmi dažādos valodas lietojuma kontekstos, formālās un neformālās saziņas situācijās,
- attīstīt prasmi lietot latviešu valodu kā domāšanas, izziņas, saziņas un radošās izpausmes līdzekli; mācīties latviešu valodu izmantot citu priekšmetu apgūvē,
- veidot izpratni par latviešu valodas sistēmu salīdzinājumā ar dzimto valodu, rosinot iedziļināties un praktiski darboties valodas jautājumu izzināšanā,
- attīstīt un veicināt lasītprasmi kā vienu no mācīšanās prasmēm, padziļinot izpratni par dažādu žanru un daudzveidīga satura tekstiem (arī digitālajā vidē); mācīties patstāvīgi iegūt sev nepieciešamo informāciju dažādu žanru tekstos;
- attīstīt kritiskās domāšanas un problēmrisināšanas prasmes, skolēniem analizējot un izvērtējot dažādu veidu informāciju un situācijas, apzinoties ar valodas apguvi vai pašu valodas sistēmu saistītās problēmsituācijas un piedāvājot vienkāršus vai kompleksus risinājumus,
- attīstīt jaunrades spējas, piedāvājot skolēniem iespējas izpausties: gan veidot netradicionālus informatīvus un literārus tekstus, gan ģenerēt daudzveidīgas idejas ar valodas jaunradi saistītos tematos,
- attīstīt pašvadītas mācīšanās prasmes, mācīties reflektēt par notiekošo klasē un individuālo valodas apguves procesu, piemēram, domājot par

jaunu vārdu iegaumēšanas paņēmieniem, kā arī iekļaujot saziņas tematus par emociju izpausmēm valodā,

- veicināt sadarbību, piedāvājot tematus un uzdevumus, kas rosina skolēnus domāt par saziņu kā par veiksmīgas sadarbības pamatu.

2.2. Sasniedzamie rezultāti valodu mācību jomā, uz kuriem virzīts

3. klasē apgūstamais mācību saturs

SAZIŅA KONTEKSTĀ

1. Mēs sazināties, klausoties, lasot, runājot un rakstot, lai uzzinātu un sniegtu informāciju, paustu emocijas un veidotu attiecības. Katrai saziņas situācijai ir konteksts, kas nosaka teksta saturu, formu un ietekmē noteiktu valodas līdzekļu izvēli. Dzimtā valoda ir citu valodu apguves pamats, savukārt citas valodas palīdz labāk saprast dzimto valodu.

1.1. Spriež par valodas nozīmi cilvēku dzīvē, lietojot terminus *dzimtā valoda* un *valsts valoda*.

1.2. Klausoties vienkāršas uzbūves tekstus un skatoties video sižetus, saprot tekstu kopumā, nosaka darbojošās personas, darbības vietu, laiku un galveno domu. Iesaistās saziņā par dzirdēto un redzēto.

1.3. Skaidri un ar izpratni lasa mācībām un savām interesēm atbilstošu tekstu. Atbild uz jautājumiem un uzdod jautājumus.

1.4. Iesaistās saziņā par dzirdēto, lasīto vai novēroto, sasaistot to ar personisko pieredzi. Ievēro saziņas tematu un dalībniekus.

1.5. Ir ieinteresēts veidot savu viedokli un uzklausi citu viedokļus, pamana viedokļu atšķirības. Piedalās sarunās, pauž savu viedokli un uzklausa citu viedokli.

1.6. Pamana un skaidro atšķirības mutvārdu tekstu un rakstu darbu saturā un apjomā atkarībā no saziņas veida mutvārdos vai rakstu formā.

1.7. Pamana un nosauc saziņas dalībnieku, savas un literāro tēlu emocijas ikdienas runas situācijās un tekstos.

1.8. Pamana valodas un saziņas atšķirības formālās un neformālās saziņas situācijās. Ievēro šīs atšķirības, iesaistoties saziņā.

1.9. Atrod informāciju tekstā, arī tabulās, shēmās, diagrammās, domu kartēs. Vērtē to pēc vienkāršiem kritērijiem: zināma/nezināma, interesanta/garlaicīga, ticama/mazticama. Salīdzina ar personisko pieredzi.

TEKSTS UN TEKSTVEIDE

2. Valoda un teksti mums palīdz izzināt un saprast pašiem sevi, apkārtējo vidi un kultūru. Teksta radīšana ir jēgpilns process, kura laikā autors izmanto savu un citu pieredzi, rada jaunu informāciju, plāno, veido, pilnveido un prezentē tekstu.

2.1. Izmanto teksta virsrakstu un galvenos vārdus, nosaka teksta tematu un galveno domu, salīdzina ar citu viedokli un secina par kopīgo un atšķirīgo.

2.2. Stāsta par dzirdēta vai lasīta teksta notikumiem, īsi raksturo personas, sasaistot stāstījumu ar personīgo pieredzi.

2.3. Pirms teksta veidošanas izplāno tā saturu, strukturē domas un idejas, arī vienkāršos grafiskos attēlos. Pārrunā šo procesu un paveikto ar citiem. Veido stāstījumu un raksta vēstījumu.

2.4. Nosaka vienkārša teksta uzbūves galvenās daļas (ievadu, galveno daļu, nobeigumu). Raksta pēc parauga nelielus, ar personisko pieredzi un fantāziju saistītus tekstus, noformējot tos atbilstoši teksta adresātam un žanram.

2.5. Raksta pēc parauga ielūgumu un apsveikumu, arī digitālajā formā.

2.6. Izmanto burtus un citas rakstzīmes sava teksta veidošanā un radošā noformēšanā.

2.7. Ņemot vērā pedagoga un klasesbiedru ieteikumus, labo un pilnveido savu tekstu.

2.8. Veido saprotamu, skaidri uztveramu, ar personisko pieredzi saistītu mutvārdu runu. Reaģē uz klausītāju jautājumiem.

VALODAS STRUKTŪRA

3. Valodas ir sistēmiskas. Skaņas un rakstzīmes veido vārdus, vārdi veido teikumus un izteikumus. Radoši darbojoties ar skaņām, vārdiem un teikumiem, mēs veidojam izpratni par valodu un tās uzbūvi.

3.1. Aprakstoši skaidro vārda nozīmi tekstā vai dara to, izmantojot sinonīmus un antonīmus. Saskata un skaidro viennozīmīgus un daudznnozīmīgus vārdus. Lieto vārdnīcu.

3.2. Saklausa un skaidro ģimenē vai tuvākajā apkārtnē lietotos, no literārās valodas atšķirīgos vārdus, piemēram, sarunvalodas vārdus, izlokšņu vārdus, citu valodu ietekmē radušos vārdus.

- 3.3. Saprojami izrunā visas latviešu valodas skaņas un skaņu savienojumus. Nošķir patskaņus, divskaņus un līdzskaņus.
- 3.4. Ievēro skaņu un burtu atbilstmi vārdu izrunā un rakstībā. Pareizi raksta vārdus ar dubultajiem līdzskaņiem. Īpašvārdu rakstībā lieto lielos sākumburtus.
- 3.5. Saskata jaunu vārdu darināšanas iespējas, darina vārdus sava teksta veidošanas vajadzībām.
- 3.6. Nosaka lietvārdu, īpašības vārdu, darbības vārdu un skaitļa vārdu piederību vārdšķirai. Skaidro šo patstāvīgo vārdu nozīmi saviem vārdiem.
- 3.7. Saviem vārdiem skaidro teikuma virslocekļu nozīmi, izmantojot paša radītus piemērus. Izmanto teksta veidošanā stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumus, sakārtojot vārdus loģiskā secībā.
- 3.8. Lieto atbilstošas teikuma beigu pieturzīmes.

Jēdzieni

Teksta sižets, teksta daļas (ievads, galvenā daļa un nobeigums), plāns, īsziņa, domu karte, intervija, saruna, teksta galvenā doma/atziņa, emociju izteikšana un atpazīšana saziņas situācijā, titullapa, saturs, tēlainās izteiksmes līdzekļi, dzimtā valoda, valsts valoda, teikuma loceklis, teikuma priekšmets, izteicējs, vārda sakne, galotne, pirmatnīgs vārds, atvasināts vārds, lietvārds, lietvārda dzimte, skaitlis, locījums, īpašības vārds, darbības vārds.

Ieradumi

Attīsta ieradumu veidot cieņpilnas attiecības, ievērojot saskarsmē saziņas kultūru.

Veido ieradumu paveikt mācību uzdevumus līdz galam, pildīt tos, rūpīgi izlasot vai noklausoties izpildes noteikumus; reflektēt par savu darbu vai paveikto uzdevumu, pārdomājot, kas darbā ir izdevies un kas jādara, lai darbs būtu labāks.

Veido ieradumu veikt pierakstus (piezīmes), lai mācītos sevi organizēt darbam un izmantotu šos pierakstus, veidojot savus mutvārdu vai rakstveida tekstus.

Veido ieradumu korekti pārjautāt un precizēt jautājumu vai citu informāciju, ja to nav sapratis.

Veido ieradumu palūkoties uz sevi kā ieinteresētu lasītāju un izvēlēties grāmatas, kuru lasīšana aizrauj un sagādā prieku. Attīsta sapratni par aktīva lasītāja un prasmīga rakstītāja cēloņsakarību.

Veido ieradumu grāmatas lasīšanas laikā izmantot atbalsta paņēmienus, kas motivē lasīt un palīdz saprast izlasīto, piemēram, lasīšanu kopā ar ģimeni, lasīšanu priekšā mājdzīvniekiem, lasīšanu noteiktā dienā, laikā un vietā u. tml.

Starppriekšmetu saikne

Sociālās zinības

Pazīstamās situācijās pauž emocijas sociāli pieņemamos veidos, patstāvīgi demonstrē situācijai atbilstošu uzvedību.

Analizē savus sasniegumus un izvērza īstermiņa mērķus savu interešu attīstīšanai un mācību uzlabošanai, plāno darbības to sasniegšanai un uzrauga tās.

Skaidro, kā būtu jārikojas nedrošās situācijās, kad tiek apdraudēts pats vai apkārtējie.

Pamato, kāpēc cilvēka dzīvība, veselība un cieņa ir vērtība.

Pazīstamās situācijās demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību.

Avotos atpazīst sev noderīgu informāciju par Latviju. Raksturo Latvijas savdabību Eiropā (Latvijas valsts robežas, kultūrvēsturiskie novadi, lielākās pilsētas). Skaidro, kāpēc ir piederīgs savai valstij – Latvijai.

Pamatoti aizstāv savu viedokli par to, kā atbildīgi izmantot pieejamos resursus, uzklasa un pieņem arī atšķirīgus viedokļus. Veidojot pamatojumu, atšķir faktus no viedokļiem.

Dabaszinības

Vizuālā māksla

Stāsta par mākslas darbā uztverto, savām emocijām, pārdzīvojumiem, asociācijām.

Ar pedagoga atbalstu plāno un vērtē savu latviešu valodas apguvi, piemēram, izmantojot Eiropas Valodu portfeli.

Pamana atšķirības mutvārdu tekstu un rakstu darbu saturā un izteiksmes veidā.

Saskata latviešu literārajos darbos tēlainās izteiksmes paņēmienus, piemēram, salīdzinājumus, neparastus vārdus, kas raksturo tēlus vai vidi.

Saprot, ka tekstveide ir process, kura laikā tekstu vairākkārt var uzlabot. Pēc parauga un pedagoga ieteikumiem labo un pilnveido tekstu.

Plānotie temati

1. Esam pētnieki. Kas ir valoda?	Mana valoda. Kur dzīvo valoda?
2. Viens klikšķis, un ...	Kas notiek tīmeklī? Sazināties!
3. Saudzēt, saglabāt, samīļot!	Grāmatas stāsts ... Cilvēka stāsts ...
4. Ziemassvētki visapkārt.	No sēkliņas līdz Ziemassvētku zvaigznei. Kā smaržo un garšo Ziemassvētki?
5. Gribu redzēt un dzirdēt.	Lielais ekrāns. Kā skan?
6. Ceļojam!	Ceļojums ar laika mašīnu. Aicinu uz ...
7. Turpinām pētīt. Kas notiek ar vārdiem?	Katram savs vārds. Kur dzīvo vārdi?
8. Dzīvojam kopā.	Kas dzīvo Latvijā? Mazais pilsonis.
9. Aizraujošā pasaule.	Izgudrojumi un atklājumi. Tas tik ir piedzīvojums!

2.3. Mācību programma 3. klasei. 1. daļa (89 stundas, stundu skaits tematos un apakštematos var mainīties)

Temati un apakštemati Standarta struktūra	Saturs/sasniedzamie rezultāti			
	Saziņa kontekstā	Teksts un tekstveide	Valodas struktūra	Caurviju prasmes
<p>1. Esam pētnieki. Kas ir valoda? (21 stunda)</p> <p>1.1. Mana valoda. (13 stundas)</p> <p>1.2. Kur dzīvo valoda? (6 stundas)</p> <p>1.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)</p>	<p>Jautā un atbild, sarunājas par piedzīvoto, pārdzīvoto un iegūto pieredzi vasarā.</p> <p>Jautā un atbild, sarunājas un izsaka savu viedokli par jēdzieniem: <i>valoda, dzimtā valoda un valsts valoda.</i></p> <p>Pēta dažādas vārdnīcas un bērnu enciklopēdijas (arī citu uzziņas literatūru) un iegūst valodniecisku un cita veida informāciju, stāsta par to.</p>	<p>Stāsta un raksta, izmantojot sižetiskus attēlus, mainot stāstītāja personu, izsakot emocionālu attieksmi pret stāstīto vai rakstīto.</p> <p>Veido plakātu un stāsta par to, izmantojot atbalsta informāciju.</p> <p>Raksta īsu viedokļa rakstu, pilnveido to.</p> <p>Runā dzejoli no galvas.</p>	<p>Izskaidro saviem vārdiem (arī ar skolotāja palīdzību) valodniecības jēdzienus: <i>valoda, dzimtā valoda un valsts valoda.</i></p> <p>Veido un raksta teikumus, liek atbilstošas pieturzīmes teikuma beigās.</p> <p>Tekstā atpazīst un atrod lietvārdu, darbības vārdu un īpašības vārdu.</p> <p><i>Pilnveido vārdu saskaņošanas prasmes teikumā (tiem, kam latviešu valoda nav dzimtā).</i></p> <p>Izmanto alfabētu sarakstu veidošanai: veido un kārto valodu sarakstu alfabēta secībā.</p> <p>Pareizi raksta valstu un valodu nosaukumus.</p> <p>Pilnveido vārdu krājumu (skaidro vārdus, meklē</p>	<p>Pilnveido prognozēšanas prasmi.</p> <p>Strādā pāri vai grupā, apmainoties idejām, pilnveidojot cits cita darbus, atrodot kopīgu viedokli, izsakot savu vērtējumu un attieksmi pret cita darbu.</p> <p>Strādā ar elektroniskajām vārdnīcām, meklē internetā informāciju.</p> <p>Izmanto piedāvātās izvēles iespējas.</p> <p>Pilnveido mācību darbības plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas prasmes.</p> <p>Domā par savas mācību darbības uzlabošanu.</p>

	Veic pētījumu (izveido anketu un aptaujā klasesbiedrus, vecākus u. c.), pieraksta sava pētījuma rezultātus un stāsta par tiem. Stāsta, izmantojot balstvārdus.		vārda nozīmi vārdnīcā, jautā klasesbiedriem un skolotājam) stāstījuma veidošanai, īpaši tiem, kam latviešu valoda nav dzimtā valoda.	
Jēdzieni	Valoda, dzimtā valoda, valsts valoda, lietvārds, darbības vārds, īpašības vārds, pamatforma, pētījums, respondents, balstvārdi.			
Izmantotie un izveidotie teksti	Valodniecisks, informatīva teksts, literārs teksts, viedokļa raksts, plakāts, secinājums, diagramma.			

<p>2. Viens klikšķis, un ... (20 stundas)</p> <p>2.1. Kas notiek tīmeklī? (12 stundas)</p> <p>2.2. Sazināties! (6 stundas)</p> <p>2.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)</p>	<p>Atrod nepieciešamo informāciju, kas ir ietverta tekstā, attēlā, atgādnē, sarakstā, diagrammā, izsaka savu viedokli un pamato to.</p> <p>Izmanto atslēgvārdus, dažādas informācijas meklēšanas stratēģijas, lai atrastu informāciju par konkrētu tematu un apkopotu to.</p> <p>Iesaistās sarunā par konkrētu tematu, jautājot, precizējot, iebilstot, piekrītot, izsakot savu viedokli un attieksmi.</p> <p>Stāsta par paveikto un prezentē to.</p> <p>Veic aptauju internetā. Stāsta par</p>	<p>Veido saprotamu, skaidri uztveramu, ar personīgo pieredzi saistītu mutvārdu runu atbilstoši saziņas mērķim un dalībniekiem.</p> <p>Caurskatot un pārskatot lasa literāru tekstu, nosaka teksta noskaņu, tematu, galvenos varoņus, izdomā virsrakstu.</p> <p>Shematiski attēlo notikumu secību lasītā tekstā, izmanto ilustrācijas vai citu vizuālo materiālu, lai izskaidrotu galveno domu/ideju.</p> <p>Raksta e-vēstuli, ievērojot vēstules formu: uzrunu, ievadfrāzes, galveno daļu, nobeiguma frāzes, laiku un vietu.</p> <p>Veido informatīvus un literārus tekstus, izmanto skolotāja un klasesbiedru palīdzību, lai noskaidrotu, kas nepieciešams teksta uzlabošanai.</p>	<p>Nosaka tekstā patstāvīgos vārdus – lietvārdus un īpašības vārdus.</p> <p>Atšķir teikumu no vārdu rindas. Saskata teikumus tekstā.</p> <p>Atrod teikuma gramatisko centru (teikuma priekšmetu un izteicēju) un paplašinājumu, uzdodot jautājumus.</p> <p>Atrod tekstā un pats veido vienkāršus nepaplašinātus un vienkāršus paplašinātus teikumus.</p> <p>Pareizi raksta ar datoriku saistītus jēdzienus.</p> <p>Veido priekšstatu par tēlainību literārā darbā, saskata un izmanto tekstā personifikāciju.</p>	<p>Pilnveido prognozēšanas prasmi, izsaka pieņēmumus.</p> <p>Strādā pāri vai grupā, apmainoties idejām, pilnveidojot cits cita darbus, atrodot kopīgu viedokli, izsakot savu vērtējumu un attieksmi pret cita darbu.</p> <p>Izmanto informācijas tehnoloģijas, lai meklētu informāciju, apkopotu to un secinātu.</p> <p>Izmanto piedāvātās izvēles iespējas atbilstoši savām interesēm un vēlmēm.</p> <p>Pilnveido mācību darbības plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas prasmes, saredzot veikto uzdevumu saistību ar sasniedzamajiem rezultātiem un izvērtējot iegūtās prasmes.</p>
--	---	---	---	--

	iegūtajiem datiem un izsaka savu viedokli.	Veido plakātu.		Domā par savas mācību darbības uzlabošanu: definē jēdzienus, meklē likumībām piemērus u. tml.
Jēdzieni	Diagramma, infografika, anketa, patstāvīgs vārds, palīgvārds, teikuma loceklis, teikuma virsloceklis, teikuma priekšmets, izteicējs, teikuma palīgloceklis, teikums.			
Izmantotie un izveidotie teksti	Dzejolis, informatīvs teksts (piemēram, padomi informācijas iegūšanai, diagramma, infografika), interneta aptauja, e-pasta vēstule, literāra pasaka, plakāts.			
3. Saudzēt, saglabāt, samīlot! (23 stundas) 3.1. Grāmatas stāsts. (14 stundas) 3.2. Cilvēka stāsts. (7 stundas) 3.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)	Iesaistās sarunā par konkrētu tematu, jautājot, precizējot, iebligot, piekrītot, izsakot savu viedokli un attieksmi. Veido saprotamu, skaidri uztveramu, ar personīgo pieredzi saistītu mutvārdu runu atbilstoši saziņas mērķim un dalībniekiem. Caurskatot un pārskatot mācās lasīt dažādus tekstus un meklēt tajos noteiktu informāciju. Skaidro, kāda nozīme vizuālajai	Lasa vai klausās un atstāsta literāru tekstu, mainot darbības vārdu personu, iekļaujot stāstījumā nozīmīgas detaļas un atslēgvārdus; prognozē teksta turpinājumu un nobeigumu. Lasa informatīvus tekstus. Salīdzina dažādu tekstu saturu. Izvēlas grāmatu patstāvīgai lasīšanai, veido stāstījumu par lasīto grāmatu, izmantojot piedāvāto plānu vai nepabeigtos teikumus. Veido noteikumu sarakstu, kāda pazīstama cilvēka aprakstu, savu aprakstu, grāmatas anotāciju. Ilustrē izveidoto grāmatu.	Atrod tekstā patstāvīgus vārdus, lietvārdus. Nosaka, ko nosauc lietvārdi (dzīvas būtnes, priekšmetus, parādības, vielas u. c.). Nosaka, vai lietvārds ir sugas vārds vai īpašvārds. Uzdo par lietvārdiem teikumā dažādus jautājumus, atrod tekstā lietvārdus dažādos locījumos, nosaka to dzimti, skaitli, locījumu, pārveido lietvārdus pamatformā. Mācās saīsināti pierakstīt lietvārda dzimtes, skaitļa, locījumu nosaukumus. Raksta saliktos nosaukumus, ievērojot pareizrakstību: vietu nosaukumus (vēro, ka nosaukuma pirmais vārds	Izsaka savu viedokli par grāmatu pirkšanu un bibliotēkas pakalpojumu izmantošanu. Atbild uz daudzveidīgiem jautājumiem par lasīto tekstu, meklējot informāciju, analizējot, izvērtējot, interpretējot, saistot ar norisēm reālajā dzīvē un personisko pieredzi. Nosaka, kādas vērtības aktualizētas lasītajā tekstā. Meklē kopīgo un atšķirīgo attēlos, kuros attēlota bibliotēka un grāmatnīca, dažādos tekstos. Izmantojot iepriekš apgūto, nosaka teksta veidu – apraksts vai vēstījums.

	<p>informācijai ir teksta izpratnē. Zina, kāda satura un veida grāmatas ir bibliotēkā; veido literatūras sarakstu. Nosauc izvēlētās grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, pieraksta nepieciešamos datus par grāmatu, ievērojot pareizrakstības nosacījumus. Izmanto informāciju uz grāmatas vāka, titullapā, ilustrācijas un anotāciju, lai iegūtu priekšstatu par grāmatas saturu.</p>	<p>Mācās izmantot sava teksta pilnīgošanai uzmetumu un melnrakstu; izvērtē uzrakstītā atbilstību noteiktiem kritērijiem patstāvīgi vai sadarbojoties ar klasesbiedru; raksta pilnveidotā teksta tīrrakstu.</p>	<p>parasti ir ģenitīvā, piemēram, Saulrieta taka), cilvēku vārdus un uzvārdus (arī ar diviem vārdiem un uzvārdiem), grāmatu nosaukumus (ar lielo burtu un liek pēdiņās).</p>	<p>Veido teksta plānu, izdomā teksta vai rindkopas saturam atbilstošu nosaukumu. Tekstā vēro gramatiskās likumības un secina (lietvārdu galotņu maiņa atbilstoši jautājumam). Analizē, ko veicina lasīšana, kāda nozīme ir labai lasītprasmei. Izvērtē informāciju – jauna, zināma. Izmantojot informāciju uz grāmatas vāka, anotācijā un ilustrācijās, nosaka grāmatas veidu, prognozē saturu. Iejūtas žurnālista lomā un izdomā jautājumus intervijai. Raksta noteikumu sarakstu, aprakstu, veido grāmatu. Prognozē un izsaka pieņēmumus, ko mācīsies tematā. Mācīšanās laikā analizē, kādas prasmes apgūst, veicot uzdevumus. Temata noslēgumā izvērtē, kas un kā apgūts.</p>
--	--	--	--	--

				<p>Mācās noteikt un izmantot atslēgvārdus.</p> <p>Veic pierakstus lasītāja dienasgrāmatā. Veido un īsteno plānu, kā pilnveidot lasītprasmi.</p> <p>Spēlē lomu spēli (žurnālists intervē grāmatu).</p> <p>Sadarbojas pašu veidota teksta izvērtēšanā un pilnveidošanā.</p> <p>Savstarpēji vērtē stāstījumus par lasīto grāmatu.</p> <p>Vērtē literāro varoņu rīcību, izmantojot bibliotēkas grāmatas. Veido noteikumu sarakstu bibliotēkas mācību grāmatu lietošanai.</p> <p>Izprot, ka katrs cilvēks ar savu ieguldījumu un prasmēm ir mūsu valsts vērtība.</p> <p>Lasa ieteiktos tekstus digitāli, izmantojot mācību līdzekli ievietotos kvadrātkodus.</p>
Jēdzieni	Patstāvīgi vārdi, dzimte, skaitlis, locījums, lietvārda pamatforma, saliktie īpašvārdi, anotācija.			

Izmantotie un izveidotie teksti	<p>Lasa: literārs teksts, informatīvs teksts, dzejolis, tautasdziesma, spēles noteikumi, uzraksti, padomu saraksts, informācija uz grāmatas vāka, titullapā, anotācija, instrukcija.</p> <p>Arī teksti digitālā vidē un bērnu rakstīti teksti.</p> <p>Veido: noteikumu saraksts, informācija/pieraksti par grāmatu, lasītāja dienasgrāmata, stāstījums par grāmatu, apraksts, grāmatas anotācija.</p>			
<p>4. Ziemassvētki visapkārt (25 stundas)</p> <p>4.1. No sēkliņas līdz Ziemassvētku zvaigznei. (12 stundas)</p> <p>4.2. Kā smaržo un garšo Ziemassvētki? (10 stundas)</p> <p>4.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)</p>	<p>Mācās uzstāties klases auditorijā, izteiksmīgi lasot daiļdarba fragmentu lomās.</p> <p>Lasa detalizēti un mācās interpretēt literāru tekstu (kāpēc un kā, mana attieksme).</p> <p>Runā dzejoli.</p> <p>Raksta savu dzejoli.</p>	<p>Lasa tekstus par egli kā Ziemassvētku simbolu, Ziemassvētku ēdieniem.</p> <p>Pastāsta par to, ko ir lasījis, apkopojot informāciju.</p> <p>Mācās pastāstīt galveno.</p> <p>Veido stāsta karti un stāstu pēc tās.</p> <p>Prot veidot un rakstīt ģerboņa aprakstu pēc parauga.</p> <p>Veido tekstu par kādu Ziemassvētku eglītes rotājumu.</p> <p>Mācās šķirt faktus no viedokļiem (leģendas).</p> <p>Lasa un raksta kāda ēdiena recepti.</p> <p>Prot veidot pasākuma afišu un programmu, nošķirot</p>	<p>Atrod tekstā īpašības vārdus un lietvārdus – vienskaitliniekus, daudzskaitliniekus.</p> <p>Uzdod par īpašības vārdiem teikumā jautājumus, atrod tekstā īpašības vārdus kopā ar lietvārdiem dažādos locījumos, nosaka to dzimti un skaitli locījumā, pārveido lietvārdus ar īpašības vārdiem pamatformā.</p> <p>Raksta pareizi īpašības vārdus, tostarp ar izskaņām -īgs, -īga, -isks, -iska, pārbaudot to pareizrakstību, pārvēršot tos skaidrā pozīcijā.</p> <p>Nosaka un veido īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes.</p> <p>Veido lietvārdus pamazināmajā pakāpē.</p>	<p>Atbild uz daudzveidīgiem jautājumiem par lasīto tekstu, meklējot informāciju, analizējot, izvērtējot, interpretējot, saistot ar norisēm reālajā dzīvē un personisko pieredzi. Nosaka, kādas vērtības aktualizētas lasītajā tekstā.</p> <p>Tekstā vēro gramatiskās likumības un secina.</p> <p>Izvērtē informāciju – jauna, zināma.</p> <p>Prognozē un izsaka pieņēmumus, ko mācīsies tematā. Mācīšanās laikā analizē, kādas prasmes apgūst, veicot uzdevumus.</p> <p>Temata noslēgumā izvērtē, kas un kā apgūts.</p> <p>Mācās noteikt un izmantot atslēgvārdus.</p>

		<p>afišā un programmā ietvertu informāciju un ievērojot plānveidību notikumu uzskaitījumā, norādot dalībniekus un viņu pienākumus.</p> <p>Analizē īpašības vārdu nozīmi tekstā.</p> <p>Izmantojot iepriekš apgūto, nosaka teksta veidu – apraksts vai vēstījums.</p> <p>Veido teksta plānu, izdomā teksta vai rindkopas saturam atbilstošu nosaukumu.</p>	<p>Pieraksta receptes atbilstoši pareizrakstības nosacījumiem.</p> <p>Pieraksta mērvienību saīsinājumus (grams, kilograms, litrs u. tml.).</p> <p>Veido tekstu ar vienkāršiem paplašinātiem un vienkāršiem nepaplašinātiem teikumiem.</p> <p>Veido vārdu ar līdzīgu nozīmi vārdu rindas, vārdu savienojumus ar pretēju nozīmi.</p>	<p>Sadarbojas pašu veidota teksta izvērtēšanā un pilnveidošanā.</p> <p>Lasa ieteiktos tekstus digitāli, izmantojot mācību līdzekli ievietotos kvadrātkodus.</p>
Jēdzieni.	Īpašības vārds. Salīdzināmās pakāpes. Vārdi ar līdzīgu un pretēju nozīmi. Vienskaitlinieki, daudzskaitlinieki.			
Izmantotie un izveidotie teksti.	Sludinājums, apraksts (par ģerboņiem), literāra pasaka, informatīvs, vēsturisks teksts, afiša, programma, dzejolis, recepte, instrukcija.			

3. LATVIEŠU VALODAS MĀCĪBU SATURA APGUVES PLĀNOJUMS 3. KLASEI UN METODISKIE IETEIKUMI

1. nodaļa. Esam pētnieki. Kas ir valoda? (21 stunda)

Mācību stundas	MG, DB, EMM	Komentāri un metodiskie ieteikumi
1.1. Mana valoda (13 stundas)		
1. stunda. Iepazīšanās ar grāmatas saturu, satura rādītāju un grāmatas uzbūvi.	MG 4., 5. un 6. lpp.	<p>Skolēni pārī vai grupā iepazīstas ar informāciju norādītajās lappusēs, ar nodaļu pirmajām lappusēm un mācību grāmatu (MG). Pirms pāru vai grupu darba skolotājs var uzdot skolēniem jautājumus, lai iepazīšanās ar grāmatu būtu mērķtiecīgāka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • par kādiem tematiem šogad būs iespēja runāt, izteikt savu viedokli, sarunāties, • par ko mācīsies pirmajā pusgadā, • kas jauns ir grāmatas uzbūvē un kas ir saglabājies no 1. un 2. klases. <p>Ir vērts kopīgi izlasīt MG ievadu un pārrunāt, ko katrs skolēns tajā ir sapratis un kuri vārdi viņu ir uzrunājuši.</p> <p>Skolotājs pievērš uzmanību piktogrammām, pārrunā tās un sameklē MG konkrētus piemērus.</p> <p>Kopā ar skolotāju skolēni iepazīstas arī ar darba burtnīcu (DB) vai pielikumiem Skolotāja grāmatā (SG). Lai nostiprinātu katrā nodaļā apgūtās zināšanas un prasmes, DB katras nodaļas sākumā ir darba lapa (DL), kuru skolēni izmanto visa temata apguves laikā.</p> <p>Ir vēlams arī pārrunāt, kā tiks organizēts darbs mācību stundā, kam lūgt palīdzību katrā konkrētā situācijā. Šādu pārrunu mērķis ir radīt drošu, labvēlīgu atmosfēru klasē un skolēna uzticēšanos skolotājam.</p>
2. stunda.	MG 7. lpp. DB 1.1. darba lapa	Skolēni pēta nodaļas 1. lappusi (MG 7. lpp.) un izsaka prognozes, par ko viņi mācīsies pirmajā nodaļā. Pirmajā stundā skolēni iepazīstas arī ar tematā apgūstamo

<p>Mācību satura prognozēšana un sasniedzamo rezultātu izvirzīšana 1. tematam.</p>		<p>prasmju sarakstu DB, izvērtē, ko jau ir mācījušies un ko apgūs no jauna. Temata apguves laikā prasmju tabulā skolēni raksta to uzdevumu numurus, kas palīdzējuši šo prasmi apgūt. Uzdevumu pierakstīšanai ieteicams vienoties par sāsinājumiem, piemēram, MG – mācību grāmata, DB – darba burtnīca. Tādējādi tiks veicināta apzināta mācīšanās un skolēni sapratīs katra uzdevuma nepieciešamību, kas veicinās arī motivāciju.</p> <p>Būtiskākie temata mērķi ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veidot sākotnējo izpratni par jēdzieniem: <i>valoda, dzimtā valoda un valsts valoda</i>, skaidrot tos un izteikt savu viedokli par tiem, • pilnveidot valodnieciska rakstura informācijas meklēšanu dažādos resursos, • pilnveidot prasmes strādāt ar populārzinātnisku un literāru tekstu, • formulēt savas pārdomas un viedokli gan mutvārdos, gan rakstveidā, • veicināt jau 1. un 2. klasē apgūto zināšanu un prasmju (alfabēta, pieturzīmju teikuma beigās, īpašvārdu rakstības) izmantošanu. <p>Mācību programmā ir doti apgūstamie jēdzieni un teksti, kurus skolēns lasa vai kurus veido pats. Skolotājs var rosināt skolēnus veidot jēdzien vārdu vārdu, savu rakstu darbu kolekciju u. tml. Konkrēto darbu skolēns var arī izvēlēties. Īpaši nozīmīgi tas būs skolēniem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda.</p>
<p>3.–4. stunda</p>	<p>MG 1., 2. un 3. uzdevums DB 1.2. un 1.3. darba lapa</p>	<p>Sākot pildīt uzdevumus, īpaša uzmanība ir jāpievērš sadaļai <i>Kā strādāt?</i>. Tās, protams, nav pie visiem uzdevumiem, tomēr skolotājs, iesākot katru uzdevumu, var arī pajautāt skolēniem, kā viņi domā strādāt. Ja kāds uzdevums veikts nepareizi, ir jēga atgriezties pie jautājumiem: <i>Kā tu to darīji?</i>, <i>Ko tu darīji vispirms?</i>, <i>Kā tu domā, kāpēc nesanāca?</i> u. tml. Šāda pieeja veicinās apzinātu mācīšanos.</p> <p>Mācību līdzekļu komplekta (MLK) mācību saturs un konkrētie uzdevumi ir veidoti tā, lai būtu iespēja individualizēt darbu un racionāli izmantot laiku. Piemēram 1.1. uzdevumu var lasīt, jau iepriekš sadalot jautājumus katrai grupai. 2.1. uzdevumā jau iepriekš var sadalīt, kuras vārdšķiras vārdus katrs meklēs.</p>

		MG bieži vien, lai labi paveiktu pamatzdevumu, ir dots kāds papilduzdevums. Piemēram, 3. uzdevumā ir jāuzraksta savas pārdomas. Lai to labāk izdarītu, tiek piedāvāts vispirms mutvārdos pārrunāt, kā skolēns ir mainījies vasarā. Ja skolotāja mērķis ir diagnosticēt, kādas ir skolēna prasmes veidot tekstu pēc vasaras brīvlaika, tad, protams, 3.1. uzdevumu var neveikt. Skolotājam tādā gadījumā būs informācija par to, kuras prasmes ir jānostiprina turpmāk.
5. stunda	MG 4. un 5.1., 5.2. un 5.3. uzdevums DB 1.4. darba lapa	Lai izraisītu interesi par klasē apspriežamajiem jautājumiem, reizēm ir lietderīgi jau iepriekšējā stundā <i>pārmest laipu</i> uz nākamās stundas tematu. Piemēram, 4. stundas beigās var ieteikt skolēniem pārdomāt 4. uzdevumu, par kuru runās 5. stundā. Stundas beigās jāraksta pasaka par tematu <i>Tas notika sen... Valodas vēl nebija</i> . Skolēni var dalīties ar idejām, par ko rakstītu pasaku, bet pasaku rakstīt mājās. Tikai tad pasakas rakstīšanai jādod laiks. Protams, skolēniem var piedāvāt izvēli – rakstīt vai nerakstīt pasaku. Tas nenozīmē, ka skolēns vienmēr var izvēlēties neko nedarīt. Skolotājam jāizvēlas metodiski paņēmieni, tādi priekšlikumi, lai skolēns pamatā veiktu visus nozīmīgos uzdevumus.
6. stunda	MG 5.4. un 5.5. uzdevums DB 1.5. darba lapa	Stundā pats būtiskākais ir darbs ar tekstu – darbs ar leksiku, jautājumi par tekstu, teksta struktūra. Savukārt darba lapa palīdzēs skolēniem apgūt jaunus jēdzienus.
7.–8. stunda	MG 6., 7. un 8. uzdevums DB 1.6. darba lapa	Skolēni interesantā veidā tiek rosināti domāt par to, kas ir valoda, ko mēs ikdienā uzskatām par valodu. Tās ir filozofiska rakstura sarunas, kas skolēniem ir ļoti nepieciešamas. Šajās stundās arī tiek pilnveidota izpratne par pieturzīmēm teikuma beigās un nostiprinātas prasmes tā lietot. Nobeigumā skolēniem tiek piedāvāts radošs darbs par sarunu starp pieturzīmēm. Skolotājs var piedāvāt izvēli – vai nu sacerēt sarunu, vai izpildīt DB 1.6. darba lapu. Mācību grāmatā ir daudz radošu uzdevumu, tāpēc skolotājs var pārskatīt katru nodaļu un noteikt, ka skolēnam, piemēram, jāuzraksta viens vai divi radoši darbi no visiem ieteiktajiem. Protams, skolēns var rakstīt arī visus radošos darbus.
9.–10. stunda	MG 9., 10, 11. un 12. uzdevums	9. un 10. stunda ir veltīta dzimtajai valodai. Šajās stundās skolēns lasa daiļliteratūras tekstu (dzejoli), veic aptauju, izsaka savu viedokli par dzimto valodu un tās nozīmi.

	DB 1.7. darba lapa (arī pie 11. stundas)	Ļoti nozīmīgi ir panākt emocionālu attieksmi pret dzimto valodu. Šis jautājums ir nozīmīgs arī tāpēc, ka daudziem bērniem jēdziens <i>dzimtā valoda</i> nav nemaz tik viennozīmīgs, skolēni sarunās var balstīties uz savu pieredzi un bagātināt citu pieredzi. Nozīmīgi ir veicināt izpratni, ka jēdziens <i>dzimtā valoda</i> ir emocionāls un subjektīvs. 10.5. uzdevumā ir jāmacās dzejolis no galvas. Skolēni, protams, var paši vai kopā ar vecākiem sameklēt savu dzejoli un iemācīties to.
11. stunda	MG 13. un 14. uzdevums	Stundu konteksts – valsts valoda. Kā metodiskais paņēmieni izvēlēts darbs ar populārzinātnisku tekstu. Skolēni veido izpratni, kas ir atslēgvārdi, un macās tos izmantot sava stāstījuma veidošanā.
12.–13. stunda	MG 15., 16. un 17. uzdevums. DB 1.8. un 1.9. darba lapa	Stundu temats – valodas Eiropas Savienībā. Skolēniem ir iespēja atkārtot alfabētu un praktiski to lietot, nostiprināt prasmes īpašvārdu rakstīšanā. Pildot 16.1. uzdevumu, ir iespēja diferencēt darbu, izvēloties vārdu skaitu, par kuriem jāveido plakāts. Ir arī iespēja šo darbu piedāvāt tikai atsevišķiem skolēniem kā papildu darbu. Arī 17. uzdevumā ir diferencēšanas iespējas: skolēni var nosaukt valsti un valodu, skolēni var rakstīt. Var uzdevumā ieviest spēles elementu – viena komanda nosauc valsti, otra nosauc valodu. Viena komanda sauc valsti un valodu, apzināti nosaucot vienu vai otru nepareizi, otra komanda saka, vai tas ir pareizi vai nepareizi.
1.2. Kur dzīvo valoda? (6 stundas)		
14.–15. stunda	MG 1., 2., 3. un 4. uzdevums DB 1.10. darba lapa	1. un 2. uzdevums ir ievaduzdevumi. 1.3. uzdevumu var veikt arī mutiski, tādā gadījumā 1.4. uzdevums nav jāveic. 3. uzdevumā ir populārzinātnisks teksts, kurā skolēni atpazīst jau zināmos faktus un saskata jaunus, vēl nezināmus faktus. Lai gan skolēni vēl nav apguvuši skaitļa vārdus, praktiskajā darbībā jāmacās izlasīt tos, īpaši lielos skaitļus. Skolēni šajās stundās nostiprina izpratni par lietvārdu, īpašības vārdu un darbības vārdu, saskatot tos tekstā atbilstoši iepriekš mācītajam. 3. uzdevumā ir jāskatās vārdi, kuru izruna nesakrīt ar rakstību. Lai ortogrāfijas normas nostiprinātos, skolotājs arī citos uzdevumos un tekstos pievērš skolēnu uzmanību, kā jāraksta viens vai otrs vārds. Skolotājs var pievērst uzmanību vienam vārdam, piemēram, <i>alfabēts</i> , un piedāvāt uzrakstīt vēl divus trīs līdzīgus vārdus: <i>cits</i> ,

		<i>sanskrits, poliglots</i> . 4. uzdevums ir spēle. 4.3. uzdevumā skolotājs sagatavo lapas ar burtiem, bet to var izdarīt arī skolēni. Tā būs pat interesantāk. Burtu lapas sajauc, un skolēni izvēlas vienu. Nozīmīgi ir nonākt pie secinājuma, ka valodas mazākā vienība ir burts , bet valodas pamatvienība ir vārds .
16.–17. stunda	MG 5., 6. un 7. uzdevums DB 2. un 3. uzdevums 1.10. darba lapā	Gatavojoties 16. un 17. stundai, skolotājs jau iepriekš noskaidro, kādi bērnu žurnāli ir skolas bibliotēkā. Ja skolas bibliotēkā nav bērnu un pusaudžu žurnālu, varbūt tie ir skolēniem. Stundās būs nepieciešami datori vai mobilie tālruņi. 5.2. uzdevuma noteikumos ir neprecizitāte. Skolēns izvēlas divus trīs žurnālu nosaukumus un ievieto tos teikumos. Šajās stundās skolēns attīsta pārskata un detalizēto lasīšanu.
18.–19. stunda	MG 8. un 9. uzdevums	8. uzdevumā skolēni mācās veikt kopsavilkumu. 9. uzdevumā ir svarīgi klasē izrunāt un pārrunāt 9.1.–9.3. uzdevumu, lai skolēni jēgpilni varētu veikt 9.4. uzdevumu. 9.4. uzdevuma darbu skolēni var veikt uz krāsainām līmlapiņām, lai var izveidot <i>padomu sienu</i> . Šo darbu var veikt arī uz lielajām lapām grupā, kur katrs skolēns uzraksta prasīto. Ja nav līmlapiņu, skolēni var sagatavot lapiņu un pēc tam to ielīmēt savā burtnīcā un nolasīt.
1.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)		
20.–21. stunda Ko es zinu? Ko es protu?	MG 1. un 2. uzdevums DB 1.11. darba lapa	Ja skolēnu skaits klasē ir mazs, skolēnus var nedalīt grupās, bet organizēt pārrunas visā klasē. Iepriekš gan jādod laiks iepazīties ar jautājumiem un pārdomāt savas atbildes 2.1. uzdevums ir pašvērtējums. Uzmanību vajadzētu pievērst atbildēm <i>ļoti labi</i> . Tad skolotājs var piedāvāt veikt kādu uzdevumu vai pajautāt, kā to varētu konstatēt. Vajadzētu iedrošināt arī tos skolēnus, kas ļoti paškritiski sevi novērtē. Arī viņiem var piedāvāt vienkāršākus uzdevumus, ar kuriem skolēni tiktu galā, tādējādi motivējot viņus mācīties.

		DB ir uzdevumi, kas vingrina pareizrakstības iemaņas. Skolotājs vēlreiz var diktēt šos vārdus, kuri ir pirmajā nodaļā. Skolēni vārdus var diktēt viens otram un pārbaudīt, vai tos raksta pareizi.
Papildu resursi		https://www.lu.lv/filol/valoda/ind_3_publ_r_ievads.htm . Skat. 16.08.2023. – par valodu internetā https://viss.jautajums.lv/latviesu-valoda . Skat. 16.08.2023. – par valodas kļūdām, vārdu lietošanu, latviskošanu https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/06/latgaliesu-abece.pdf . Skat. 16.08.2023. – latgaliešu ābece https://www.tavaklase.lv/video/es-esmu-mina-um-2/video . Skat. 16.08.2023. – par latgaliešu valodu

2. nodaļa. Viens klikšķis, un... (21 stunda)

Mācību stundas	MG, DB, EMM	Komentāri un metodiskie ieteikumi
2.1. Kas notiek tūmeklī? (12 stundas)		
1. stunda. Iepazīšanās ar 2. nodaļas saturu, sasniedzamo rezultātu prognozēšana.	DB 2.1. darba lapa	<p>Skolēni kopā ar skolotāju iepazīstas ar DB vai SG pielikumiem. Lai nostiprinātu katrā nodaļā apgūtās zināšanas un prasmes, DB katras nodaļas sākumā ir DL, kuru skolēni izmanto visa temata apguves laikā. Skolotājs var variēt nodaļas pirmās darba lapas aizpildes organizāciju. Skolēni var pārrunāt 2.1. darba lapas 1. uzdevumu pārī vai pat grupā, iepriekš apskatot 2. nodaļu, tad veikt darbu rakstiski un individuāli. 2.1. darba lapas 4. uzdevumu veic visā nodaļas apguves laikā. Ik pa brīdīm jāseko šīs tabulas aizpildīšanai, šīs prasmes var sadalīt un lūgt konkrētus skolēnus aizpildīt konkrētas tabulas ailes, lai iepazīstinātu ar paveikto pārējos klasesbiedrus.</p> <p>2. nodaļas būtiskākie mērķi ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> attīstīt prasmes meklēt, apkopot, vērtēt un attēlot informāciju,

		<ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot rakstīšanas prasmes, rakstot e-pasta vēstuli, kopsavilkumu par pētījumu, veidojot aptaujas jautājumus, pamatojot savu viedokli u. tml., • pilnveidot izpratni par jēdziena <i>atslēgvārds</i> nozīmi, meklējot informāciju un strādājot ar tekstu, • veikt pētījumu un apkopot pētījuma rezultātus interneta vidē, kā arī stāstīt par pētījuma rezultātiem, • pilnveidot izpratni par teikumu un teikuma uzbūvi, • pilnveidot prasmi noteikt vienkāršus nepaplašinātus un vienkāršus paplašinātus teikumus, nosakot teikuma gramatisko centru un teikuma paplašinājumu, • veidot sākotnējo izpratni par patstāvīgiem vārdiem un palīgvārdiem, • pilnveidot prasmes saredzēt veikto uzdevumu saistību ar sasniedzamajiem rezultātiem un izvērtēt savu mācību darbību.
2. stunda. Kas ir un kas nav teikums?	MG 1. un 2. uzdevums DB 2.2. un 2.3. (1. uzdevums) darba lapa	Blakus tekstam ir vārdnīca ar vārdu skaidrojumiem. Taču var gadīties, ka tekstā ir vēl kādi nezināmi vai nesaprotami vārdi. Teksta lasīšanas laikā par to vajadzētu pārliecināties.
3.–4. stunda. Teikums. Teikuma gramatiskais centrs. Vienkāršs nepaplašināts teikums. Vienkāršs paplašināts teikums.	MG 3. un 4. uzdevums DB 2.4. darba lapa	Lingvistiskā informācija 3.3. uzdevumā un atgādnē <i>Iegaumē!</i> 36. lpp. jālasa lēni un uzmanīgi, pārliecinoties, vai skolēni to saprot. Viens no veidiem – skolēni nosauc piemērus pēc parauga vai tos izdomā paši. Šo pašu darbu var veikt arī atraktīvāk. Viens skolēns lasa atgādni pa teikumam, otrs min piemēru, un klasesbiedri secina, vai viss ir pareizi. 4.4. uzdevumā runa ir par abu teikumu veidu funkcionalitāti. Ir būtiski apzināties, ka katrs no šiem teikumu veidiem īsteno savas funkcijas: piemēram, īsi, aprauti teikumi galvenokārt sastopami mutvārdu runā, rakstos tos izmanto, vai nu raksturojot konkrētās personas valodas stilu, vai vēloties panākt dinamiku valodas plūdu u. tml.
5. stunda. Vienkāršs nepaplašināts	MG 5. uzdevums DB 2.3. (2. un 3. uzdevums) darba lapa	Lai gan par patstāvīgiem vārdiem un palīgvārdiem skolēni mācīsies tikai 8. stundā, jau 5. stundā, veicot 5.2. uzdevumu, skolotājs pievērš uzmanību problēmsituācijai – visiem vārdiem nevar uzdot jautājumu. Varbūt šo problēmsituāciju pamanīs paši skolēni.

teikums. Vienkāršs paplašināts teikums.		
6.–7. stunda. Jēdzieni darbā ar datoru un to pareizrakstība. Informācijas meklēšana.	MG 6., 7., 8. un 9. uzdevums DB 2.5. un 2.6. darba lapa	6.2. uzdevumā būtiski ir lūgt skolēnu pamatot savu viedokli, izmantojot <i>tāpēc ka, jo</i> . Var lūgt izvēlēties vienu apgalvojumu un uzrakstīt savu viedokli vienā vai divos teikumos. Der atgādināt, ka pirms <i>jo</i> un <i>tāpēc ka</i> liek komatu. Skolotājs var rosināt pārrunāt, kas veido skolēna viedokli – personīgā pieredze, lasīti fakti, citi cilvēki u. tml. 8.1. uzdevumā faktiski skolēni vingrinās apraksta veidošanā, tāpēc ir svarīgi pārrunāt, kas aprakstā ir būtiskais, kurš skolēns vai kuri skolēni visprecīzāk ir veidojuši aprakstu.
8. stunda. Patstāvīgi vārdi un palīgvārdi.	MG 10. uzdevums DB 2.7. darba lapa	Skolotājs var rosināt skolēnus uzrakstīt teikumus ar palīgvārdiem, kas minēti atgādnē <i>Izmanto!</i> (MG 42. lpp.) un pārrunāt, kādas pieturzīmes liekamas pirms <i>ja, bet, ka, jo, lai</i> . Vajadzētu izmantot jebkuru iespēju veidot teikumus un tekstu, lietojot atbilstošas pieturzīmes.
9.–10. stunda. Intervija. Aptaujas datu atveide diagrammā. Darbs ar tekstu.	MG 11., 12. un 13. uzdevums DL 2.8. darba lapa (var arī pēc 11. vai 12. stundas)	11.2. uzdevumā skolotājs jau laikus var apskatīt 1. un 2. klasē veiktos pētījumus, lai kopā ar skolēniem atcerētos, kādus pētījumus viņi ir veikuši. Pētījums bija arī 3. klases 1. nodaļā, bet to skolēni, cerams, atcerēsies paši. 13. uzdevumā skolēni iegūst informāciju gan par to, kā veikt aptauju internetā, gan par to, kā norit darbs ar tekstu. Analizējot tekstu, skolēni mācās atrast teksta daļai atbilstošu virsrakstu un secīgi sakārtot teksta daļas. Ja ir laiks, var arī formulēt katras teksta daļas saturu 1–2 teikumos, tādējādi mācoties tekstu reproducēt konspektīvi.
11. stunda. Aptauja par interneta lietošanu.	MG 14. uzdevums	14.1. uzdevumā ir atgādne <i>Kā strādāt?</i> Jāizveido jautājumi, par pamatu ņemot atgādnē 2. punktu (<i>Ko tu visvairāk dari internetā?</i>). Skolotājam vajadzētu pievērst uzmanību pareizrakstībai – pieturzīmei teikuma beigās. Nebūtu lietderīgi (un ir arī neiespējami) katram skolēnam aptaujāt katru klasesbiedru, tāpēc iepriekš vajadzētu vienoties, cik un kurus klasesbiedrus katrs aptaujās. Tas iepriekš jāpārdomā skolotājam, lai klasē nebūtu liekas kavēšanās. Daļu no 14.2. uzdevuma var veikt mājās.
12. stunda.		Ņemot par pamatu aptaujas datu apkopošanu 1. nodaļā, skolēni raksta kopsavilkumu par aptaujas rezultātiem. Sadarbojoties ar datorzinību skolotāju, datus var apkopot diagrammas veidā datorzinību stundā. Skolēni prezentē savu diagrammu vai diagrammas un stāsta par rezultātiem.

Aptaujas rezultātu apkopošana un darba izvērtējums.		Skolēnu izveidotās diagrammas savukārt var izmantot citos gadījumos, piemēram, kad skolēni mācās iegūt informāciju no grafiskiem resursiem.
2.2. Sazināties (6 stundas)		
13. stunda. E-vēstule. Vēstules rakstīšanas nosacījumi. Vēstules teksta pilnveide. Darbs ar tekstu. Jautājumi par tekstu.	MG 2. uzdevums DB 2.9. darba lapa	Stundas nobeigumā skolēni var sadalīties pāros un sūtīt e-vēstules viens otram, pēc tam pārrunājot, vai e-vēstule ir uzrakstīta atbilstoši nosacījumiem. Ja ir iespējams, skolēni var nosūtīt e-vēstuli kādai skolotājai vai klases audzinātājai. Par šādu uzdevumu gan iepriekš vajadzētu vienoties.
14.–15. stunda. Saziņa mobilajā tālrunī. Mutvārdu saziņa.	MG 3., 4. un 5. uzdevums DB 2.10. darba lapa	4.2. uzdevumā būtisks ir pamatojums, izmantojot <i>jo, tāpēc ka, manuprāt, es domāju, ka..., es nepiekrītu, man ir iebildes u. tml.</i> Svarīgi ir arī kādu ieteikumu uzrakstīt, lai nostiprinātu ieradumu likt pieturzīmes. Šajā tematā var runāt arī par mutvārdu saziņas īpatnībām telefonsarunā.
16.–17. stunda. Kā uzvesties internetā? Plakāta veidošana.	MG 6. un 7. uzdevums. DB 2.11. darba lapa (var arī 19. un 20. stundā vai mājās)	Šajās stundās, ja klases mikrovide to atļauj un ja skolotājai ir labs kontakts ar skolēniem, var rosināt diskusiju par tematu <i>Skolēni un mobings</i> . Pirms diskusijas ir jāizvirza daži jautājumi par mobingu: Ko var uzskatīt par mobingu? Kādi konkrēti gadījumi, kas raksturo mobingu; Kā rīkoties, ja esi mobinga aculiecinieks? Vai un kā jāiesaistās pieaugušajam? Kā novērst mobingu skolā? Jautājumus izvirza skolēni, nolemjot, kuri ir vissvarīgākie jautājumi, par ko skolēni vēlētos izteikties. Skolēni var arī diskutēt mazās grupās, pēc tam informējot par pārrunāto pārējās grupas.
19. stunda. Kā droši lietot internetu? Darbs ar tekstu.	MG 8. un 9. uzdevums	8.2. uzdevumu var veikt arī pārī vai mazā grupā. Ir iespējams organizēt klasē mazu sacensību, kurš atradīs visvairāk vietņu, piemēram, 15 minūtēs. 8.2 un 8.3. uzdevumu var veikt arī mājās, izvēloties vienu no šiem uzdevumiem.
2.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)		

<p>20.–21. stunda Ko es zinu? Ko es protu?</p>	<p>DB 1.4. un 2.12. darba lapa</p>	<p>MG 54. lpp. ir spēle, kuras mērķis ir detalizēti strādāt ar tekstu 9.1. uzdevumā un nostiprināt prasmes, kas apgūtas šajā nodaļā. Kopā ar skolēniem vēl var papildināt spēles noteikumus ar citiem nosacījumiem, piemēram, par katru pareizu atbildi var saņemt žetonu. Ja klasē ir daudz skolēnu, spēli vispirms var spēlēt grupā. Tad no grupas var izvirzīt vienu spēlētāju, un viņi sāk spēli no jauna. Uzvar tā grupa, kuras pārstāvis uzvar. Nobeigumā var vēlreiz atbildēt uz visiem jautājumiem, lai nostiprinātu pareizās atbildes.</p> <p>Temata apguves laikā skolēni ir aizpildījuši 1.4. darba lapu. Pārrunājot un precizējot 1.4. darba lapu, skolēni nostiprina iegūtās zināšanas un prasmes, kā arī sekmē pašvadītu un apzinātu mācīšanos.</p> <p>1.4. darba lapu var pildīt un pārrunāt arī nobeiguma stundā.</p> <p>2.12. darba lapu var pildīt gan individuāli, gan pārī. Pildot pārī, notiek uzdevumu pārrunāšana un apspriešanās, kas sekmē zināšanu un prasmju nostiprināšanu. Tādējādi notiek arī sarunas par mācīšanos. Ja dodam skolēniem papilduzdevumu pamatot prasmju saistību ar konkrētajiem uzdevumiem un vēlreiz atgriezties pie 1.2. un 1.3. uzdevuma, tad varam izvērtēt šo sasniedzamo rezultātu.</p> <p>Skolēns spēj saredzēt veikto uzdevumu saistību ar sasniedzamajiem rezultātiem un izvērtēt savu mācību darbību.</p> <p>Šo sasniedzamo rezultātu var pārbaudīt katrā nodaļā.</p>			
		<p>Sācis apgūt</p> <p>Skolēns atrod atbilstoši prasmēm daļu no uzdevumiem gan MG, gan DB (ir grūtības ar 5–8 uzdevumiem). Ar skolotāja palīdzību (jautājumiem) prot daļēji pamatot, kāpēc</p>	<p>Turpina apgūt</p> <p>Skolēns atrod atbilstoši prasmēm daļu no uzdevumiem gan MG, gan DB (ir grūtības ar 3–4 uzdevumiem). Ar skolotāja palīdzību (jautājumiem) prot daļēji pamatot, kāpēc</p>	<p>Apguvis</p> <p>Skolēns atrod atbilstoši prasmēm gandrīz visus uzdevumus gan MG, gan DB (ir grūtības ar 2–3 uzdevumiem). Prot pamatot, kāpēc atrastie uzdevumi attiecas uz konkrēto prasmi.</p>	<p>Apguvis padziļināti</p> <p>Skolēns atrod atbilstoši prasmēm visus uzdevumus gan MG, gan DB. Prot pamatot, kāpēc tieši šie uzdevumi attiecas uz konkrēto prasmi. Saprotami pastāsta, ko ir apguvis ļoti labi vai</p>

		<p>atrstie uzdevumi attiecas uz konkrēto prasmi.</p> <p>Atbild uz skolotāja jautājumiem, ko ir apguvis ļoti labi vai labi un kas vēl jāapgūst.</p>	<p>atrstie uzdevumi attiecas uz konkrēto prasmi.</p> <p>Ar skolotāja palīdzību (jautājumiem) pastāsta, ko ir apguvis ļoti labi vai labi un kas vēl jāapgūst.</p>	<p>Pastāsta, ko ir apguvis ļoti labi vai labi un kas vēl jāapgūst.</p>	<p>labi un kas vēl jāapgūst.</p>
--	--	--	--	--	----------------------------------

3. nodaļa. Saudzēt, saglabāt, samīlot! (23 stundas)

Stundas	MG, DB, EMM	Komentāri un metodiskie ieteikumi
3.1. Grāmatas stāsts (14 stundas)		
<p>1. stunda. Mācību satura prognozēšana un sasniedzamo rezultātu izvirzīšana 3. tematam.</p>	<p>MG 55. lpp. DB 3.1. darba lapa</p>	<p>MG 55. lpp. un DB 3.1. darba lapu izmanto sarunai ar skolēniem, lai prognozētu, ko viņi mācīsies šajā nodaļā, ko vēlētos uzzināt, apgūt. Skolotājs aicina vērot attēlu mācību grāmatā, lasīt rakstīto tekstu un atbildēt uz jautājumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kā tu domā, ko tu mācīsies, par ko lasīsi un runāsi šajā tematā? • Kas par to liecina? • Ko tu par to jau zini? Ko tu gribētu iemācīties, uzzināt? • Kāpēc šis temats tev liekas/neliekas interesants?
<p>2. stunda. Grāmatnīca un bibliotēka. Lietvārds. Radniecīgi vārdi.</p>	<p>MG 56. un 57. lpp. DB 3.2. darba lapa</p>	<p>Darba burtnīcas 3.1. darba lapu (skat. arī 1. pielikumu) skolēni izmanto visa temata apguves laikā. Pirmajā stundā skolēni iepazīstas ar tematā apgūstamo prasmju sarakstu, izvērtē, ko jau ir mācījušies un ko apgūs no jauna. Temata apguves laikā prasmju tabulā skolēni raksta to uzdevumu numurus, kas palīdzējuši šo prasmi apgūt. Uzdevumu pierakstīšanai ieteicams vienoties par saīsinājumiem, piemēram, MG – mācību grāmata, DB – darba burtnīca. Tādējādi tiks veicināta apzināta mācīšanās un skolēni sapratīs katra uzdevuma nepieciešamību, kas veicinās arī motivāciju.</p>
<p>3.–4. stunda. Mājas un</p>	<p>MG 58. un 59. lpp. DB 3.3. darba lapa</p>	

<p>bibliotēkas grāmatas. Teksta satura un uzbūves analīze. Teksta atstāstīšana, izmantojot atslēgvārdus, teksta turpinājums. Sava teksta – vēstījuma – veidošana.</p>		<p>Viens no temata mērķiem ir padziļināti iepazīt lietvārdu. 2. klasē skolēni jau ir mācījušies noteikt tekstā lietvārdus, kas nosauc dzīvas būtnes, priekšmetus, parādības, vielas, mācījušies noteikt, vai tie ir sugas vārdi vai īpašvārdi, noteikt dzimti un skaitli lietvārdam pamatformā, izmantojot norādāmos vietniekvārdus <i>tas, tā, tie, tās</i>, mācījušies noteikt lietvārdu jautājumus. Šajā tematā iepriekš mācīto atkārtoti nostiprina, bet no jauna mācās vienkāršo un salikto īpašvārdu, arī grāmatu nosaukumu pareizrakstību, mācās noteikt lietvārdu locījumus, ievēro galotņu maiņu dažādos locījumos, abās dzimtēs un skaitļos.</p> <p>Šā temata otrs mērķis ir veidot skolēnu par prasmīgu un ieinteresētu lasītāju. Izvēlētie teksti un uzdevumi ļaus iepazīt bibliotēku, tās lietošanas noteikumus, grāmatu un citu izdevumu daudzveidību, veidos prasmes novērtēt un prognozēt grāmatas saturu, izteikt savas domas par lasīto, veidos attieksmi pret grāmatu un lasīšanas procesu. Tiek piedāvāti arī uzdevumi, kas skolēnam pašam ļauj kļūt par rakstnieku un sadarbībā ar klasesbiedriem veidot savu grāmatu.</p>
<p>5.–6. stunda. Lietvārda dzimtes, skaitļi, galotnes. Saīsinājumi.</p>	<p>MG 60. un 61. lpp. DB 3.4. darba lapa</p>	<p>Trešais mērķis ir ar lasāmo tekstu palīdzību iepazīt dažas ievērojamas personības, ar kurām mēs Latvijā lepojamies, bet vienlaikus novērtēt, ka katrs cilvēks ar savu ieguldījumu ir Latvijas lepnums.</p> <p>Sasniedzamie rezultāti 3. tematā:</p>
<p>7. stunda. Grāmatas ceļojums. Teksta satura un uzbūves analīze, tekstu satura salīdzināšana. Teksta atstāstīšana, mainot personu (3. pers.), izmantojot pašu veidotu plānu. Sugas vārds un īpašvārds.</p>	<p>MG 62., 63. un 64. lpp., 65. lpp. (9. un 10. uzdevums) DB 3.5. darba lapa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • iepazīst skolas bibliotēku un tās lietošanas noteikumus, • atpazīst dažāda veida grāmatas, • atrod informāciju grāmatā un pieraksta to, • novērtē, par ko un kāda varētu būt grāmata, • stāsta par grāmatu, izsaka savas domas par tās saturu, • atstāsta lasīto tekstu, • grupē lietvārdus – sugas vārdus un īpašvārdus, • ievēro vienkāršo un salikto īpašvārdu pareizrakstību, • atrod tekstā lietvārdus, nosaka to dzimti, skaitli un locījumu.

<p>8.–9. stunda. Lietvārda jautājumi un galotnes maiņa. Teksta atstāstīšana, mainot personu (3. persona).</p>	<p>MG 65. lpp. (11. uzdevums), 66. un 67. lpp. DB 3.6. darba lapa</p>	<p>Skolotājs ar šiem sasniedzamajiem rezultātiem var iepazīstināt vecākus, lai temata apguves beigās arī viņus varētu iesaistīt rezultātu izvērtēšanā. Īpaši svarīga ir vecāku loma, iesaistoties lasīšanas veicināšanā.</p> <p>Komentāri par atsevišķiem uzdevumiem.</p>
<p>10.–11. stunda. U. Auseklis. Valodiņa cilpas met. Latviešu tautasdziesma. Vārda <i>locīt</i> nozīmes. Lietvārda locījumi.</p>	<p>MG 68. un 69. lpp. DB 3.7. darba lapa</p>	<p><u>1. uzdevums 56. lpp.</u> Bibliotēkas temats jau bija iekļauts 1. klases mācību grāmatā. Skolēni aktualizē jau esošo vārdu krājumu par bibliotēku un grāmatnīcu un papildina to. Salīdzinot attēlos redzamo un izmantojot dzīves pieredzi, noskaidro veikala un bibliotēkas funkciju atšķirības.</p> <p><u>2. uzdevums 57. lpp.</u> Nav paredzēta viena pareizā atbilde, tomēr uzmanība jāpievērš tam, ka ir grāmatas, kuras ir nepieciešamas bieži, tāpēc tām būtu jābūt mājās, un ir grāmatas, kuras izlasām vienu reizi un kurām mājās būt nav nepieciešams. Tādējādi, izmantojot bibliotēkas pakalpojumus, var ietaupīt naudu un dzīvot zaļāk, ļaujot vienu un to pašu grāmatu lasīt daudziem, kā arī var ietaupīt vietu mājās. Savukārt mīļas grāmatas arī gribēsim paturēt savā tuvumā.</p>
<p>12. stunda. Ko nozīmē prast lasīt un kā trenēt lasītprasmi? Lasītāja dienasgrāmata.</p>	<p>MG 70., 71. un 72. lpp. (18.2. uzdevums) DB 1. pielikums</p>	<p><u>3. uzdevums 57. lpp.</u> paredzēts, gan lai nostiprinātu vārdu krājumu, gan lai atkārtotu, kas ir radniecīgi vārdi. Iespējamie vārdi: <i>Grāmata, grāmatplaukts, grāmatnīca, grāmatveikals, grāmatzīme, dienasgrāmata, grāmatiņa, pavārgrāmata.</i> <i>Lasa, lasītājs, lasītava, nelasa, pārlasīt, izlasīt, lasītprasme, lasītkāre.</i></p>
<p>13.–14. stunda. Grāmatu daudzveidība. Daiļliteratūra. Grāmatas nosaukuma pieraksts. Grāmatu kārtošanas principi</p>	<p>MG 72., 73., 74. un 75. lpp. DB 2. pielikums</p>	<p><u>4. uzdevums 57. lpp.</u> Secina, ka lietvārdi ir arī citi nosaukumi, piemēram, telpu vai iestāžu nosaukumi (grāmatnīca, bibliotēka), vietu nosaukumi (piemēram, stūrītis).</p> <p><u>6. uzdevums 58. un 59. lpp.</u> Lasīšanai piedāvāto tekstu <i>Mājas un bibliotēkas grāmatas</i> iespējams arī klausīties <i>Radioteātra bērniem</i> raidījuma ierakstā (13.25–16.00 minūte). Skolēniem var ieteikt klausīties un/vai lasīt arī citus stāstus no grāmatas <i>Mans grāmatplaukta stāsts</i> (skat. nodaļu <i>Papildu resursi</i>).</p>

<p>bibliotēkas plauktos. Informācijas iegūšana no grāmatas vāka, títullapas un anotācijas. Prognoze par grāmatas saturu.</p>		<p><u>7.2. uzdevums 60. lpp.</u> Izmantojot uzdevumā izveidotos secinājumus, kā arī apgūtos lietvārda kategoriju saīsinājumus, ieteicams pašiem tabulas veidā veidot atgādni par lietvārdu galotnēm abos skaitļos un abās dzimtēs.</p> <p><u>7.5. uzdevums 61. lpp.</u> Liekie vārdi: 1) vāks (vīr. dz., pārējie vārdi ir siev. dz.); 2) pasaka (siev. dz., pārējie vārdi ir vīr. dz.); 3) viesis (galotne <i>-is</i>, pārējiem vārdiem galotne <i>-s</i>); 4) laiks (vīr.dz., pārējie vārdi ir siev. dz.).</p> <p><u>9. uzdevums 65. lpp.</u> Lai nonāktu līdz kopīgam rezultātam, darbu var organizēt šādi: vispirms katrs uzraksta 2–3 noteikumus; tad apvienojas pāros un veido vienu sarakstu, apvienojot noteikumus, bet neatkārtojot tos; tad apvienojas grupās pa 4 un atkal veido vienu sarakstu, papildinot, bet neatkārtojot noteikumus. Katra grupa prezentē savus noteikumus un klasē vienojas, kuri ir būtiskākie. Katrai grupai uzdod glīti uzrakstīt un ilustrēt vienu noteikumu, no tiem izveido kopīgu plakātu.</p> <p><u>17.2. uzdevums 70. lpp.</u></p> <p>1. attēls – E. <i>Mēs lasām, lai ātri atrastu informāciju dažādos tekstos.</i> Dažādi teksti ir ne tikai dažādās daiļliteratūras un mācību grāmatās, žurnālos, bet arī tīmeklī, viedtālrunī (īsziņas, tērzēšanas u. c.), dažādi uzraksti, saraksti, grafiki, kartes. Teksti ir mums visapkārt, tie ir gan drukātā veidā, gan digitālā vidē, tie ir gan lasāmi, gan audio un video formātā.</p> <p>2. attēls – B. <i>Mēs lasām, lai mācītos no citu pieredzes.</i> Gan grāmatās, gan žurnālos, gan tīmeklī varam lasīt dažādu cilvēku pieredzes stāstus un apkopotu informāciju par kādu specifisku tēmu, piemēram, makšķerēšanu, adīšanu, ēdienu gatavošanu u. c., kas ir noderīga citiem.</p> <p>3. attēls – A. <i>Lasot mēs atpūšamies, uzzinām, iztēlojamies, piedzīvojam, izbaudām.</i> Grāmatu lasīšana ir viens no brīvā laika pavadīšanas veidiem gan zināšanu ieguvei, gan izklaidei. Vieglāk un ātrāk, protams, ir noskatīties filmu vai teātra izrādi, tomēr lasīšana ļauj pašam iztēloties autora aprakstīto, veicina iztēli, fantāziju, prognozēšanas spējas, kas būs noderīgas darba dzīvē. Lasīšana mums rada dažādas emocijas, ļauj mācīties no grāmatu varoņiem.</p> <p>4. attēls – C. <i>Lasot mēs iemācāmies un labāk saprotam jaunus vārdus.</i> Lasot grāmatu, iespējams, dažus vārdus nesaprotam, bet kopumā tekstu saprotam. Tādējādi iepazīstam dažādas iespējas lietot līdzīgas nozīmes vārdus, svešvārdus, vēl nezināmus vārdus. No rakstnieka iemācāmies, kā tiek veidoti teikumi un teksts.</p>
--	--	---

5. attēls – D. Lasot mēs redzam, kā raksta citi, un iegaumējam. Lasot netīši ievērojam, kurās situācijās kādas pieturzīmes autors lieto, kurus vārdus raksta ar lielajiem sākumburtiem, kāda ir atsevišķu vārdu rakstība, tādējādi bez īpašas mācīšanās zinām, kā rakstīt pareizi. Tas atvieglo gramatikas mācīšanos latviešu valodas stundās skolā.

20. uzdevums 73. lpp. Darbu var organizēt šādi: grupā ir 4 skolēni un katrs var stāstīt par vienu grāmatu. Uzdevumi paredzēti veikšanai skolas bibliotēkā. Ja šādas iespējas nav, klasē jāsadāda dažāda veida grāmatas.

20.2. uzdevums 73. lpp. un 22. uzdevums 74. lpp. Mācoties stāstīt par grāmatā atrodamo informāciju un vērtējot šo stāstījumu vai pierakstus, ieteicams izmantot snieguma līmeņu aprakstu, precizējot to atbilstoši konkrētam uzdevumam. Vērtējumu skolotājs veic, novērojot, kā skolēni veic atbilstošos uzdevumus.

Sasniedzamais rezultāts: Noformulē, izsaka (un pieraksta) savas domas par izvēlēto grāmatu.

Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Ar skolotāja palīdzību izvēlētajā grāmatā atrod un izlasa (pieraksta) informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, nosaka lappušu skaitu. Iepazīstas ar ilustrācijām, atrod un lasa grāmatas anotāciju (ja šāda	Izvēlētajā grāmatā patstāvīgi atrod un izlasa (pieraksta) informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, nosaka lappušu skaitu. Iepazīstas ar ilustrācijām, atrod un lasa grāmatas anotāciju. Nosauc atrasto informāciju,	Izvēlētajā grāmatā atrod un izlasa (pieraksta) informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, nosaka lappušu skaitu. Iepazīstas ar ilustrācijām, atrod un lasa grāmatas anotāciju. Patstāvīgi stāsta par atrasto informāciju pilnos teikumos, atbildot uz skolotāja jautājumiem.	Izvēlētajā grāmatā atrod un izlasa (pieraksta) informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, nosaka lappušu skaitu. Iepazīstas ar ilustrācijām, atrod un lasa grāmatas anotāciju. Patstāvīgi stāsta par atrasto informāciju pilnos

		informācija ir atrodama).	atbildot uz jautājumiem.		teikumos, izmantojot savus pierakstus vai izvēlēto grāmatu. Izmantojot iegūto informāciju, prognozē grāmatas saturu.
		22.4. uzdevums 75. lpp. Izvēlēto grāmatu lasa ilgākā laika posmā un stāsta par to temata noslēgumā.			
		3.2. Cilvēka stāsts (7 stundas)			
15. stunda. Latvijas dārgums. Īpašvārdu – saliktu nosaukumu (ezeru, novadu, dažādu apskates objektu) – pareizrakstība. Ģenitīvs.	MG 76. un 77. lpp. DB 3.9. darba lapa	<p>3. uzdevums 77. lpp. Skolēni var izteikt dažādus priekšlikumus par īpašiem cilvēkiem. Tie var būt gan populāri, sabiedrībā zināmi cilvēki, kuri popularizē Latviju un kuriem ir īpaši sasniegumi, piemēram, sportisti, mūziķi, politiķi, mākslinieki, gan arī skolēniem zināmi cilvēki, kurus viņi vērtē kā īpašus, piemēram, tie var būt viņu vecāki, ar kuriem viņi lepojas.</p> <p>Lasīšanai piedāvāto tekstu iespējams arī klausīties <i>Radioteātra bērniem</i> raidījuma ierakstā. Skolēniem var ieteikt klausīties un/vai lasīt arī citus stāstus no grāmatas <i>Mans grāmatplaukta stāsts</i> (skat. nodaļu <i>Papildu resursi</i>).</p> <p>4.2. uzdevums 80. lpp. Uzdevums veicams sadarbībā ar dizaina un tehnoloģiju un vizuālās mākslas skolotājiem. Noslēgumā ieteicams veidot minigrāmatu izstādi, <i>bibliotēkas plauktu</i> klasē, lai visi varētu lasīt izveidotās grāmatiņas. Ieteicams skolēnus iepazīstināt ar grāmatu sēriju <i>Bikibuks</i>, vairāk informācijas: https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/185/download https://www.youtube.com/watch?v=RGe1osaawd4&ab_channel=LTVZi%C5%86udienests</p>			
16.–17. stunda. Latvijas dārgums – Latvijas cilvēki. Saliktie īpašvārdi – personu vārdi un uzvārdi. Apraksts. Teksta atbilstība kritērijiem un pilnveidošana.	MG 77. lpp. (3. uzdevums), 78., 79. un 80. lpp. DB 3.9. darba lapa	<p>4. uzdevums 79. lpp. un 9. uzdevums 84. lpp. Ja nepieciešams vingrināties apraksta veidošanā, skolotājs plāno abus uzdevumus. Var izvēlēties tikai vienu no tiem vai piedāvāt skolēniem izvēli – rakstīt aprakstu par sevi vai par kādu citu īpašu cilvēku.</p> <p>8. uzdevums 84. lpp. Tekstu lasīšana interaktīvajā materiālā <i>Tādi esam!</i> veicinās prasmi lasīt digitālus tekstus. Nepazīstamākie vārdi skaidroti ar attēliem. Teksta izpratnei piedāvāti arī</p>			

Melnraksts un tīrraksts.		uzdevumi. Materiāls nav piemērots izmantošanai viedierīcēs, uzdevuma veikšanai nepieciešama datorklase (iespējama sadarbība ar datorikas skolotāju). Ja tas nav iespējams, tad materiālu var rādīt uz ekrāna, izmantojot projektoru. Materiāls pieejams šeit .
18.–19. stunda. S. Remere. Vaira. Latvijas prezidenti. Teksta satura analīze, tekstu satura salīdzināšana. Personvārdu pareizrakstība (divi vārdi, divi uzvārdi).	MG 81., 82. un 83. lpp. DB 3.10. darba lapa	
20.–21. stunda. Tādi esam! Latvieši ārpus Latvijas. Es – Latvijas dārgums. Apraksts. Teksta atbilstība kritērijiem un pilnveidošana. Melnraksts un tīrraksts.	MG 84. un 85. lpp. DB 3.11. darba lapa	
3.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)		
22.–23. stunda. Ko es zinu? Ko es protu?	MG 86. lpp. DB 3.12. darba lapa	<u>1. uzdevums.</u> Nodaļas pirmā apakštemata beigās skolēni saņēma uzdevumu (22.4. uzdevums 75. lpp.) patstāvīgi lasīt grāmatu un sagatavot stāstījumu par to. Temata noslēgumā klasē organizē lasīšanas semināru. Lai seminārs noritētu veiksmīgi, ieteicams izmantot 22.4. uzdevumā dotos nepabeigtos teikumus, skolēnus informēt par laika ierobežojumu un ievērot to. Klausīšanās laikā skolēni veic uzdevumu – veic pierakstus par dzirdēto (1. uzdevuma 3. punkts). Ieteicams kopā ar

skolotāju izveidot vienkāršu tabulu īsiem pierakstiem (stāstītāja vārds, grāmatas nosaukums) un atzīmēšanai ar V vai X (vai sakrīt prognozētais ar lasīto, vai izvēlētos lasīt šo grāmatu). Vērtējot šo stāstījumu par lasīto grāmatu, ieteicams izmantot snieguma līmeņu aprakstu. Vērtējumu skolotājs veic, novērojot, kā skolēni veic atbilstošos uzdevumus.

Sasniedzamais rezultāts. Noformulē, izsaka (un pieraksta) savas domas par lasīto grāmatu.

Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Atbildot uz skolotāja jautājumiem un ar skolotāja palīdzību, izmantojot lasīto grāmatu un pierakstus, nosauc informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, nosauc grāmatas tematu un galvenos varoņus. Bez pamatojuma pauž savu attieksmi pret lasīto (patika/nepatika).	Izmantojot lasīto grāmatu un pierakstus, pilnos teikumos stāsta par grāmatā atrasto informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, stāsta par grāmatas tematu un galvenajiem varoņiem. Pauž savu attieksmi pret lasīto.	Izmantojot lasīto grāmatu un pierakstus, pilnos teikumos stāsta par grāmatā atrasto informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, stāsta par grāmatas tematu un galvenajiem varoņiem, raksturo to īpašības, pamato. Pauž un pamato savu attieksmi pret lasīto. Salīdzina, kā atšķiras prognozētais par grāmatas saturu pirms un pēc lasīšanas.	Izmantojot lasīto grāmatu un pierakstus, pilnos teikumos stāsta par grāmatā atrasto informāciju – grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, izdevniecību, stāsta par grāmatas tematu un galvenajiem varoņiem, raksturo to īpašības, pamato. Pauž un pamato savu attieksmi pret lasīto. Salīdzina, kā atšķiras prognozētais par grāmatas saturu pirms un pēc lasīšanas. Stāstījums ir plānveidīgs, raitis, uztverams. Lieto bagātīgu vārdu krājumu.

		3.12. darba lapā piedāvātie uzdevumi paredzēti tematā izvirzīto sasniedzamo rezultātu nostiprināšanai un atkārtošanai – īpašvārdu pareizrakstība, lietvārda iedalījuma (sugas vārds vai īpašvārds), dzimtes, skaitļa, jautājuma, locījuma noteikšana.
Papildu resursi	<i>Tādi esam!</i>	Interaktīvajā mācību materiālā bērni un pusaudži var iepazīties ar saviem vienaudžiem diasporā. 18 bērni un pusaudži stāsta par sevi, savu ģimeni, valsti, ikdienas dzīvi un vaļasprieku, tādējādi vienojot latviešu bērnus un pusaudžus visā pasaulē. Mācību materiāls iepazīstina ar katru bērnu vai pusaudzi un viņa pārstāvēto valsti; tajā ir iespēja pilnveidot vārdu krājumu, lasīšanas un klausīšanās prasmes, kā arī mācību materiālā ir valodas precīza lietojuma uzdevumi.
	<i>Latvijas ABC</i>	Burts B. Bibliotēkā Burts L. 18.2. Brīvdienu ceļojums (saliktie nosaukumi)
	<i>Grāmata Mans grāmatplaukta stāsts</i>	Skolēnu konkursam rakstītie stāsti digitālā versijā.
	<i>Radioteātris bērniem. Mans grāmatplaukta stāsts</i>	Skolēnu konkursam rakstīto stāstu radiolasījumi.
	<i>Grāmata Tu esi Latvijas dārgums</i>	Skolēnu konkursam rakstītie stāsti grāmatā digitālā versijā.
	<i>Radioteātris bērniem. Tu esi Latvijas dārgums</i>	Skolēnu konkursam rakstīto stāstu – radiolasījumi.
	<i>Spēle Mācāmie latviešu valodu</i>	https://maciunmacies.valoda.lv/speles/Macamies_latviesu_valodu_10-12_gadi/

4. nodaļa. Ziemassvētki visapkārt (24 stundas)

Mācību stundas	MG, DB, EMM	Komentāri un metodiskie ieteikumi
-----------------------	--------------------	--

2.1. No sēkliņas līdz Ziemassvētku zvaigznei (12 stundas)

<p>1. stunda. Iepazīšanās ar 4. nodaļas saturu, sasniedzamo rezultātu prognozēšana.</p>	<p>DB 4.1. darba lapa</p>	<p>Skolēni iepazīstas ar MG ievadlapu 87. lpp. un prognozē, par ko tiks runāts nodaļā, ko skolēni mācīsies. Kopā ar skolotāju skolēni iepazīstas arī ar DB vai SG pielikumiem. Lai nostiprinātu katrā nodaļā apgūtās zināšanas un prasmes, DB katras nodaļas sākumā ir darba lapa, kuru skolēni izmanto visa temata apguves laikā. Skolotājs var variēt nodaļas pirmās darba lapas aizpildes organizāciju. Skolēni var pārrunāt 1. uzdevumu 4.1. darba lapā pārī vai pat grupā, iepriekš apskatot 4. nodaļu, tad veikt darbu rakstiski un individuāli. 4.1. darba lapas 4. uzdevumu veic visā nodaļas apguves laikā. Ik pa brīdim jāseko šīs tabulas aizpildīšanai, var sadalīt šīs prasmes un lūgt konkrētus skolēnus aizpildīt konkrētas tabulas ailes, lai iepazīstinātu ar paveikto pārējos klasesbiedrus.</p> <p>4. nodaļas svarīgākie mērķi ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veidot izpratni par īpašības vārdu kā patstāvīgu vārdšķiru, • noteikt īpašības vārdus tekstā, saskaņot tos ar lietvārdu, nosakot to dzimti, skaitli, locījumu, secinot lietvārda un īpašības vārda kopīgās pazīmes, • pilnveidot izpratni par īpašības vārda pakāpēm, noteikt īpašības vārda pakāpi un pareizi rakstīt īpašības vārdu visās pakāpēs, • pilnveidot izpratni par vārdiem ar līdzīgu vai identisku, vai pretēju nozīmi, • lietot tekstā atbilstošus un precīzus īpašības vārdus, izprotot īpašības vārda nozīmi tekstā, • saskatīt dzejolī mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, • veidot mutvārdu stāstījumu, • izvērtēt savu mācību darbību un saprast, ar kādu mērķi tiek veikts katrs uzdevums.
<p>2.–3 stunda.</p>	<p>MG 1. un 2. uzdevums DB 4.2. darba lapa</p>	<p>1. uzdevums ir ievaduzdevums sarunai par Ziemassvētku nedēļu. Skolotājs var variēt šos ievaduzdevumus. Kādā nodaļā tie būs attēli, kādā citā – vārdi, kas</p>

<p>Kas ir īpašības vārds. Īpašības vārdi ar pretēju nozīmi.</p>		<p>saistīti ar Ziemassvētkiem, vēl kādā – saruna par Ziemassvētkiem. Tā kā valodas temats ir īpašības vārdi, tad varētu, piemēram, būt uzdevums: turpini vārdu rindu, kas saistās ar Ziemassvētkiem, – <i>balti, zaļi, sidrabaini ...</i></p> <p>1.2. uzdevums ir piemērots skolēniem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, vai arī skolēniem, kuru latviešu valodas prasmes ir nepietiekamas. Pārējie skolēni varētu būt eksperti. Uzdevumu var pildīt pāri, kurā viens no skolēniem var būt eksperts.</p>
<p>4.–5 stunda. Īpašības vārdu lietojums tekstā. Detalizēts dzejoļa, lasījums, atbildes uz jautājumiem.</p>	<p>MG 3., 4., 5. un 6. uzdevums DB 4.3. un 4.4. darba lapa</p>	<p>3. uzdevumā skolēni vēl var aplūkot citu pilsētu un novadu ģerboņus. Tas var būt kā papildu darbs dažiem skolēniem – izvēlēties dažus ģerboņus un raksturot tos.</p> <p>5. uzdevuma jautājumi pēc dzejoļa izlasīšanas ir sadalīti trīs daļās: jautājumi par saturu, jautājumi par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem un jautājumi, kas saistīti ar savas attieksmes paušanu. Uzdodot šos jautājumus skolēniem, ir iespēja diferencēt darbu ar tekstu.</p>
<p>6. stunda. Īpašības vārdu pakāpes.</p>	<p>MG 6. un 7. uzdevums DB 4.5. darba lapa</p>	<p>6.2. uzdevumā jāuzraksta trīs teikumi. Ir svarīgi, ka šādi it kā vienkārši un apjoma ziņā nelieli rakstu darbi tiek pārbaudīti un pārrunātas kļūdas. Var teikumos pārbaudīt tikai īpašības vārdu pareizrakstību.</p> <p>7.2. uzdevumā skolēni lasa likumību un cenšas saprast to. Skolotājs ar papildjautājumiem var pārliecināties, vai skolēns saprot jēdzienus <i>pamata, pārākā un vispārākā pakāpe</i>. Tālāk mācību grāmatā ir uzdevumi, kuros pilnveido prasmes noteikt īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes, tomēr skolotājs, piemēram, var lūgt likumību pateikt citiem vārdiem, var pat lūgt grupās uzrakstīt savu definīciju.</p>
<p>7. stunda. Īpašības vārda pakāpes. Darbs ar tekstu.</p>	<p>MG 8. uzdevums DB 4.5. darba lapa</p>	<p>8.1. uzdevumā skolēni papildus var meklēt vārda nozīmi vārdnīcā.</p> <p>8.2. uzdevumu var veikt diferencēti. Viena grupa skolēnu pārdomā atbildes uz jautājumiem pēc teksta, otra grupa meklē īpašības vārdus. Pēc uzdevumu izpildes grupās skolēni stāsta, kā veikuši uzdevumu.</p>

		Skolēni papildus var veidot stāsta plānu, izdomāt katrai daļai virsrakstu, formulēt un uzrakstīt galveno domu. Var būt pavisam vienkāršs uzdevums – atstāstīt pasaku.
8. stunda. Īpašības vārdu pareizrakstība.	MG 9. uzdevums DB 4.6. darba lapa	9. uzdevuma sākumā ir saruna starp skolēniem. Ir svarīgi noskaidrot, par ko runā bērni, kāda varētu būt sarunas tēma, lai sarunā nepazustu būtiskais – īpašības vārdu pareizrakstība. Ir svarīgi arī pārliecināties, vai skolēni uztver citā formā iekļautus valodas likumus. Savukārt kādu likumību atgādnē <i>Iegaumē!</i> var pārvērst bērnu sarunā. Tādējādi skolēni vingrinās sarunāties par valodas teorijas jautājumiem.
9.–10. stunda. Darbs ar tekstu. Teksta lasīšana lomās. Īpašības vārds un lietvārds tekstā.	MG 10., 11. un 12. uzdevums DB 4.7. darba lapa	10.1. uzdevumā papildus var lūgt izdomāt 2–3 teikumus pasakas sākumā, kas būtu ievads, un 2–3 teikumus, kas varētu būt nobeigums. Pēc uzdevuma veikšanas skolēni var uzklaut klasesbiedru sacerēto ievadu un nobeigumu un pārrunāt, kas ir mainījies. Uzdevumu var veikt pāri vai grupā.
11.–12. stunda. Fakti un izdomājums. Patiesa un nepatiesa informācija. Detalizēta teksta lasīšana.	MG 13. un 14. uzdevums DB 4.8. darba lapa	13. uzdevums skolēniem ir sarežģīts – salīdzināt tekstus un skaidrot, kas tajos ir kopīgs un kas atšķirīgs. Tāpēc vajadzētu ne tikai pārrunāt uzdevumu, bet pēc uzdevuma arī pierakstīt vai kā citādi piefiksēt atšķirības un kopīgo. Tabulu var sagatavot kā izdales materiālu Venna diagrammas veidā. 14. uzdevuma izpildē un pārrunās par tekstu nozīmīgs ir morāles aspekts. Skolotājam nevajadzētu moralizēt, bet ļaut izteikt dažādus viedokļus, lai skolēni justu, ka var runāt, ka katrs viedoklis ir cienījams.
4.2. Kā smaržo un garšo Ziemassvētki (10 stundas)		
13.–14. stunda. Literāra teksta – dzejoļu – analīze /interpretācija. Salīdzināšana.	MG 1. un 2. uzdevums DB 4.9. darba lapa	Pirms 2.4. uzdevuma veikšanas vajadzētu dot laiku sagatavoties dzejoļa lasīšanai. Kā papilduzdevumu tiem skolēniem, kuri to vēlas, varētu lūgt sameklēt kādu svētkiem veltītu dzejoli, kurš ļoti patīk. Arī skolotājs tādu varētu sameklēt un vēl labāk iekļauties kopīgajā mācību procesā.

<p>15.–16 stunda. Literāra teksta – stāsta – analīze /interpretācija. Stāsta sacerēšana. Mutvārdu stāstījums.</p>	<p>MG 3. un 4. uzdevums DB 4.10. darba lapa</p>	<p>Skolotājs pārdomā vai pirmoreiz tekstu lasa pats, vai to dara viens skolēns, vai lasa visi skolēni pēc kārtas. Ir iespējams, ka sākumā visi skolēni lasa tekstu klusām vairākas reizes un pēc tam skolēni pēc kārtas. Ir svarīgi arī pārrunāt, kā skolēni vislabāk uztver tekstu – kad paši lasa klusām, kad lasa skolotājs vai kad katrs lasa pa fragmentam. 4.2. uzdevumā visi izmantojamie vārdi nav īpašības vārdi. Skolotājs pats nolemj pievērst tam uzmanību vai arī šajā mācīšanās posmā tam nepievērst uzmanību.</p>
<p>17. stunda. Programma un afiša.</p>	<p>MG 5. uzdevums</p>	<p>Veidojot programmu un afišu, liela uzmanība ir jāpievērš pareizrakstībai un teksta noformēšanai. Vajadzētu arī pārrunāt, ka programma un afiša ir orientēti uz konkrētu mērķauditoriju, tāpēc jādomā par tekstu stilu un to, kā veiksmīgāk uzrunāt mērķauditoriju. 5.5. uzdevumā skolēni mācās pārrunāt un analizēt savu mācību darbību. Lai klasē neizteiktos tikai tie skolēni, kuri to var izdarīt ļoti labi, un lai visi skolēni varētu pilnveidot pašvadītas mācīšanās prasmes, skolēni vispirms veic uzdevumu individuāli un tikai pēc tam pārrunā grupā un klasē.</p>
<p>18. stunda. Teksts un attēls. Saruna par Ziemassvētkiem.</p>	<p>MG 6. uzdevums</p>	<p>Veicot 6.2. uzdevumu, skolotājs var dot papilduzdevumu: sameklēt tekstā lietvārdus, īpašības vārdus un darbības vārdus. Ja par kādu vārdu ir šaubas (tā varētu būt ar darbības vārdiem), tad tas ir jāpārvērš pamatformā, šajā gadījumā – nenoteiksmē. Skolotājs var paskaidrot, ka ar darbības vārdu izsaka ne tikai to, kas notiek, notiks, notika, bet arī, piemēram, vajadzību. Tādā veidā skolēni praktiski mācās saprast likumības, par kurām vēl tikai mācīsies.</p>
<p>19.–20. stunda. Recepte. Mērvienības. Vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki.</p>	<p>MG 7., 8., 9. un 10. uzdevums DB 4.11. darba lapa</p>	<p>Pirms 10. uzdevuma veikšanas, ja ir iespējams un ja ir laiks, var pārrunāt, kādas pavārgrāmatas izmanto mājās un vai vispār izmanto, vai tās meklē internetā vai tās ir drukātās grāmatās u. tml.</p>
<p>21.–22. stunda. Situāciju spēle.</p>	<p>MG 11. uzdevums DB 4.12. darba lapa</p>	<p>11.1. uzdevumā arī skolēni var sadomāt un uzrakstīt frāzes situāciju spēlei. 11.2. uzdevumā situāciju spēlē skolēni var sadalīties ne tikai pāros, bet arī mazās grupās. Šādās situāciju spēlēs jāpārrunā ar skolēniem, cik ilgs laiks paredzēts</p>

		teksta uzrakstīšanai (vismaz kādi pieturas punkti), cik ilgs laiks paredzēts situācijas izspēlei, ko vērtēs – atbilstību konkrētai sarunai, sarunas uzbūvi (ievads, galvenā daļa, nobeigums), sarunas interesantumu, pareizu valodu un uzstāšanos (drošumu, pārliecību). Šie kritēriji ir tikai ieteikumi. Katra grupa citas grupas uzstāšanos var vērtēt aprakstoši – 4–5 teikumus par katru uzstāšanos.
4.3. Ko es zinu? Ko es protu? (2 stundas)		
23.–24. stunda. Ko es zinu? Ko es protu? Apgūto prasmju nostiprināšana un izvērtēšana.	Spēle 116. lpp. DB 4.4. un 4.13. darba lapa	Apgūstot mācību saturu 4. nodaļā (arī citās nodaļās), skolēni jau laicīgi var iepazīties gan ar spēli 116. lpp., gan ar 4.13. darba lapu, lai mācīšanās būtu mērķtiecīgāka un apzinātāka. Ir vērts pievērst uzmanību pareizrakstībai, pildot 4.13. darba lapu, un pārrunāt pieļautās kļūdas. Temata apguves laikā skolēni ir aizpildījuši 4.4. darba lapu. Pārrunājot un precizējot 4.4. darba lapu, skolēni nostiprina iegūtās zināšanas un prasmes, kā arī sekmē pašvadītu un apzinātu mācīšanos. 4.4. darba lapu var pildīt un pārrunāt arī nobeiguma stundā. Skolēni var izvēlēties 4–5 prasmes, kuras apguvuši vislabāk (vai arī tās, kuras apguvuši ne tik labi) un sameklēt atbilstošos uzdevumus, lai pārdomātu un pastāstītu, kuri uzdevumi, pēc viņu domām, sekmējuši izpratni un prasmes, bet kuri, pēc viņu domām, nebija tik veiksmīgi.

Elektroniskie mācību materiāli visa mācību gada laikā

Uzdevumi darbam ar mazākumtautību skolēniem, jauniebraucējiem un individuāli:

https://maciunmacies.valoda.lv/speles/Latviesu_val_3-klase/start.html

<https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/11/MaterialiReemigrejusiem-1-3klase.pdf>

Teksti lasīšanas prasmju pārbaudei: https://maciunmacies.valoda.lv/speles/testsLV/LV_AI/AI_test.html

Gramatikas tabulas: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/LV-PLAKATI-links.pdf>

Teikumu veidošana: <https://valoda.lv/games/esi-verigs/>

Pasakas (Zīmuļu pasakas. LVA. Saīsināti varianti un uzdevumi par pasakām): <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/ZimuluPasakas.pdf>

Pasaku kalendāra teksti un uzdevumi: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/kalend_pasakas.pdf

Mācības bilingvāli un latviešu valodā. Rokasgrāmata sākumskolas skolotājiem: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/01/LVA_A4_rokasgraamata_WEB.pdf

Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/08-Vardnica.pdf>

LVA izdevumi

Parunāsimies!

RĪGA: LVA, 2021

Grāmata aicina vienam ar otru mīļi parunāties. Parunāties par to, kā klājas, ko darām, kas mums patīk, no kā baidāties, par ko priecājamies, ko vēlamies iemācīties, par ko sakām paldies un ko lūdzam viens otram.

Grāmata 7–11 gadus veciem bērniem *Parunāsimies!* māca izteikt prieku, sajūsmu, izbrīnu, bailes, uzmundrinājumu, aizrādījumu, pamudinājumu un citas noderīgas frāzes daudzveidīgās bērna ikdienas situācijās. Grāmatas tekstu papildina koši zīmējumi, kas ļauj tās lasītājam kļūt par grāmatas galveno varoni.

Zīmuļu stāsti

Rīga: LVA, 2013

Latviešu valodas aģentūras izdotajā krājumā *Zīmuļu stāsti* ir apkopotas 10 mūsdienīgas pasakas, kurās atdzīvojas zēna Arta zīmējumi. Arta fantāziju pasaulē dzīvo gan reālas būtnes, gan izdomāti tēli, kas iekļūst aizraujošos piedzīvojumos uz sauszemes, okeānā un debesīs.

Katrs pasaku lasītājs tiek ierauts krāšņā fantāzijas lidojumā kopā ar Arta zīmējumu varoņiem. Pasaku valoda ir tēlaina, bagāta sinonīmiem, epitetiem, metaforām un salīdzinājumiem, un pēc katras pasakas arī lasītājam tiek dota iespēja radoši darboties.

Zīmuļu stāstus bērns var lasīt gan patstāvīgi, gan kopā ar vecākiem vai skolotāju.

Redaktore V. Kaņepe, idejas autore un teksta konsultante L. Valdmane, projekta vadītāja V. Vaivade.

Z. Anspoka, S. Tūbele. Lingvodidaktika. Latviešu valoda 1.–6. klasei

Rīga: LVA, 2016

Autoru kolektīvs. Valodu mācības pirmsskolā un sākumskolā

Rīga: LVA, 2013

Zinātnisko rakstu krājums *Valodu mācības pirmsskolā un sākumskolā* ir pirmais izdevums rakstu krājumu sērijā par lingvodidaktiku dažādās izglītības pakāpēs. Rakstos apkopotas teorijas un empīrisko pētījumu dati par dzimtās valodas, otrās valodas un svešvalodas apguves problēmām pirmsskolā un skolas pirmajos gados, piedāvātas idejas valodu skolotājiem praksei. Rakstu autores ir Latvijas Universitātes, Daugavpils Universitātes, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas docētājas, pedagoģijas doktorantūras studentes un valodu skolotājas.

4. LATVIEŠU VALODAS MĀCĪBU SASNIEGUMU VĒRTĒŠANAS SISTĒMA

1. Skolēna sniegums atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam tiek vērtēts saskaņā ar šādiem kritērijiem:
  - 1.1. demonstrēto zināšanu, izpratnes, pamatprasmju mācību jomā, caurviju prasmju un attieksmju apjoms un kvalitāte;
  - 1.2. atbalsta nepieciešamība;
  - 1.3. spēja lietot apgūto tipveida vai nepazīstamā situācijā.
2. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni **sācis apgūt**, ja:
  - 2.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka ir sāкта plānotā sasniedzamā rezultāta apguve;
  - 2.2. skolēns demonstrē sniegumu ar pedagoga atbalstu zināmā tipveida situācijā. Skolēnam nepieciešams atbalsts un regulāri pedagoga apstiprinājumi uzdevuma izpildei;
  - 2.3. skolēnam jāturpina sistemātiski mācīties, lai sekmīgi apgūtu tālāko mācību saturu.
3. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni **turpina apgūt**, ja:
  - 3.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts daļēji un tas nav noturīgs;
  - 3.2. skolēns demonstrē sniegumu pārsvarā patstāvīgi tipveida situācijā, atsevišķā gadījumā arī mazāk zināmā situācijā, ja nepieciešams, izmanto atbalsta materiālus. Dažkārt nepieciešams pamudinājums, lai sekotu uzdevuma izpildei;
  - 3.3. skolēnam jāturpina nostiprināt noteiktas atsevišķas zināšanas, izpratni, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes.
4. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni apguvis, ja:

4.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts pilnībā un tas ir noturīgs;

4.2. skolēns demonstrē sniegumu gan zināmā tipveida situācijā, gan nepazīstamā situācijā. Uzdevumu izpilda patstāvīgi;

4.3. skolēns ir sagatavots mācību satura turpmākai apguvei nākamajā klasē.

5. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni ***apguvis padziļināti***, ja:

5.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts padziļināti un tas ir noturīgs. Spēj pamatot atbilstošās stratēģijas izvēli;

5.2. skolēns demonstrē sniegumu zināmā tipveida situācijā, nepazīstamā un starpdisciplinārā situācijā;

5.3. skolēns ir sagatavots mācību satura turpmākai apguvei nākamajā klasē. Šis līmenis nenozīmē, ka skolēns ir pārsniedzis šajā klasē noteikto sasniedzamo rezultātu.

Lai veicinātu bērna individuālo izaugsmi, mācību procesā svarīga **attīstoša atgriezeniskā saite un regulāra sasniegumu vērtēšana**.

Konkrētas, savlaicīgas un cieņpilnas **atgriezeniskas saites sniegšana** par bērna sniegumu palīdz uzlabot viņa mācīšanos, un tā **ir obligāta pirmsskolas pedagoģiskā procesa sastāvdaļa**.

Atgriezeniskās saites saņemšanai un plānošanai var izmantot šādus jautājumus:

- Kas jāiemācās?
- Kā veicas?
- Ko zinu?
- Ko protu?
- Ko vēl nezinu?

- Ko vēl neprotu? Kāpēc?
- Ko un kā darīt turpmāk?

Skolotājam, regulāri analizējot savu profesionālu darbību, būtiski ir atbildēt uz jautājumiem:

- Kā iegūt informāciju par to, kā veicas?
- Kā bērni uzzina, saprot, saņem atbildes uz jautājumiem par savu mācīšanos?
- Kā tiek mācīta atgriezeniskās saites izmantošana?
- Kā panākt labāku bērnu iesaistīšanos, jo atgriezeniskā saite ir mijiedarbīgs process? (Mācīšanās lietpratībai 2018).

Lai varētu objektīvi novērtēt bērna sniegumu, skolotājs piedāvā vai kopā ar bērnu nosaka **skaidrus sasniedzamos rezultātus** un snieguma vērtēšanas kritērijus, iesaista bērnu sava darba pašvērtēšanā, rosina **domāt par savu mācīšanos, analizēt kļūdas**.

Vērtēšanai izmanto tādas formas un paņēmienus kā bērnu darbu portfolio, darba novērojumu pierakstus, gadījumu izpēti u. tml.

Pirmsskolas izglītības procesā ir būtiski nodrošināt apstākļus, lai gan mācīšana, gan mācīšanās **notiek ar prieku** un lai **gandarījumu gūst kā bērns, tā skolotājs**. Svarīgi, lai vēlme mācīties saglabājas arī nākamajās izglītības pakāpēs.

Bērna motivāciju mācīties var palielināt, veidojot pozitīvu attieksmi un interesi par apgūstamo mācību saturu. Ne mazāk svarīgas arī bērna un skolotāja attiecības. Bērns un skolotājs ir sadarbības partneri procesā, kurā bērns iegūst jaunas zināšanas, piedzīvo pētnieka un atklājēja prieku, bet skolotājs, analizējot savu profesionālo darbību, meklē iespējas šī procesa pilnveidei.

Tajā pašā laikā **mācības pirmsskolā nav tikai rotaļāšanās un izklaide, bet gan iedziļināšanās un vingrināšanās**. Svarīgi, lai bērnam ir interese par izzināmo jautājumu un iedziļināšanās kļūst pašsaprotama, savukārt skolotājs koordinē bērna laiku un sniedz atbalstu atbilstoši vajadzībai.

5. IZMANTOTĀS UN IZMANTOJAMĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Anspoka, Z., Tūbele, S. (2015). *Lingvodidaktika. Latviešu valoda 1.–6. klasē. Monogrāfija*. LVA. SIA PNB Print.

Anspoka, Z., Siliņa-Jasjukeviča, G. (2006). *Latviešu valoda mazākumtautību skolēniem mācībvalodas sākumskolā (1.–4. klasē)*. Lielvārde: Lielvārds.

Beikers, K. (2002). *Bilingvisma un bilingvālās izglītības pamati*. Rīga: SIA Nordik.

Four-Dimensional Education: The Competencies Learners. Needed to Succeed. (2015). Boston: The center for Curriculum Redesign.

Laiveniece, D., Lauze, L. (2021). Gramatikas mācību satura variācijas pamatizglītības posmā: latviešu valodas standartu analīze (1992–2018). *Valoda: nozīme un forma 12. Gramatika un valodas apguve. LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas Latviešu un vispārīgās valodniecības katedras rakstu krājums*. Krājuma sastādītāja un redaktore Andra Kalnača. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 93.–111.lpp.

Lazdiņa, S., Šalme, A. (2008). *Latviešu valodas apguve mazākumtautību izglītībā: tendences, attīstība, ietekmes*. Rīga: LVAVA.

Martena, S. (2021). *Es neuzskatu, ka latviešu valoda sastāv tikai no gramatikas: vidusskolēnu valodas lietpratība un attieksme pret latviešu valodas mācīšanos. Valoda: nozīme un forma 12. Gramatika un valodas apguve. LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas Latviešu un vispārīgās valodniecības katedras rakstu krājums*. Krājuma sastādītāja un redaktore Andra Kalnača. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 178.–194. lpp.

Martena, S., Laiveniece, D., Šalme, S. (2021). *Lingvodidaktika: latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem. Rokasgrāmata pamatskolas un vidusskolas pedagogiem*. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. Pieejama: https://maciunmacies.valoda.lv/wpcontent/uploads/2021/02/LVA_lingvodidaktika_web.pdf

Mācīšanās lietpratība. Kolektīva monogrāfija (2018). LU Akadēmiskais apgāds.

Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu izglītības programmu paraugiem (2018). Pieejami: www.visc.gov.lv/standarti

Svence, G. (2011). Bērna valodas un runas attīstība pirmsskolas un jaunākajā skolas vecumā. *Zinātniski metodisks izdevums TAGAD*, 1(6).

Šalme, A. (2011). *Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi*. Jelgava: LVA.

Šalme, A. (2006). *Novitātes latviešu valodas kā otrās valodas mācību priekšmetā izglītības pārmaiņu procesā*. Rīga: Latvijas Universitātes Moderno valodu fakultāte.

Gauše, R., Kuduma A., Laiveniece, D., Lauze L., Vulāne A. *Ar mūsdienu acīm un klasiskām lietām: saturs un metodika*. Rīga: LVA, 2011.

Mickeviča S., Andrejeva A., Zariņa S., Valtere I. *Rokasgrāmata sākumskolas pedagogiem Mācības bilingvāli un latviešu valodā*. Rīga: 2018.

Martena S., Šalme A., Laiveniece D. *Lingvodidaktika: latviešu valodas mācības pusaudžiem un jauniešiem*. Rīga: LVA, 2022.